ਵਿਚਾਰਧੀਨ: ਟੀ.ਐਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਥਿਰੁਮਲਪਾਦ

ਬਨਾਮ

ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ

(ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 1000 ਦਾ 2003)

(ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 202 ਦਾ 1995)

ਜੂਨ 03, 2022

[ਐਲ. ਨਾਗੇਸਵਰ ਰਾਓ, ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਾਈ ਅਤੇ ਅਨਿਰੁੱਧ ਬੋਸ, ਨਿਆਂਕਾ.]

ਪਰਿਵੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ – ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 1972 – ਵਨਯਜੀਵ ਅਭਿਆਰਣ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਦਾਨਾਂ – ਮੌਜੂਦਾ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਸੈੱਟ ਕੇਂਦਰੀ ਸਸਕਾਰਤਮਕ ਕਮੇਟੀ (ਸੀ.ਈ.ਸੀ) ਦੀ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਵਨਯਜੀਵ ਅਭਿਆਰਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ – ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਸਥਾਈ ਕਾਰਜ ਪਰਮਿਟਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਖਣਨਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜੰਗਲਾਤ ਦੇ ਦੋਹਨ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ – ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਸੈੱਟ ਨਾਲ ਇੱਕ ਅੰਤਰਿਮ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ – ਸੀ.ਈ.ਸੀ ਦੁਆਰਾ ਦੂਜੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ, ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਅਭਿਆਰਣ ਤੋਂ ਪਰੇ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜੰਗਲਾਤਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜ਼ੋਨਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਐਲਾਨ ਨਾਲ ਨਿਬੜਿਆ – ਮੌਜੂਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਨਿਬੜਿਆ ਅਰਥਾਤ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਇੱਕ ਵਨਯਜੀਵ ਅਭਿਆਰਣ (ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ) ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਖਣਨ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਵਨਯਜੀਵ ਅਭਿਆਰਣਾਂ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਦਾਨਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਇਕੋ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਜ਼ੋਨਾਂ (ਈ.ਐਸ.ਜ਼ੈਡ) ਦੀ ਨਿਰਧਾਰਣ – ਫੈਸਲਾ: ਹਰ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜੰਗਲਾਤ ਜੋ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਦਾਨ ਜਾਂ ਵਨਯਜੀਵ ਅਭਿਆਰਣ ਹੈ, ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨਜ਼ਦ ਸਰਹੱਦ ਤੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਈ.ਐਸ.ਜ਼ੈਡ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ – ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਵਨਯਜੀਵ ਅਭਿਆਰਣ ਲਈ, ਇਹ 500 ਮੀਟਰ ਹੋਵੇਗਾ – ਜੇ ਈ.ਐਸ.ਜ਼ੈਡ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਬਫਰ ਜ਼ੋਨ ਤੋਂ ਪਰੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਮਾਰਜਿਨ ਵਾਲਾ ਈ.ਐਸ.ਜ਼ੈਡ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ – ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਦਾਨਾਂ ਅਤੇ ਵਨਯਜੀਵ ਅਭਿਆਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਖਣਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ – ਜੇ ਕੋਈ ਗਤੀਵਿਧੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਵਨਯਜੀਵ ਅਭਿਆਰਣ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਦਾਨ ਦੇ ਇੱਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਬਫਰ ਜ਼ੋਨ (ਈ.ਐਸ.ਜ਼ੈਡ) ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਮਨਾਹੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਹਰੇਕ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੁੱਖ ਵਨ ਸੰਰੱਖਿਅਕ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਰਹਿ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ – ਈ.ਐਸ.ਜ਼ੈਡ ਦੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਚੌੜਾਈ ਭਾਰੀ ਜਨਹਿਤ ਵਿੱਚ ਘਟਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਲਈ

ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸੀ.ਈ.ਸੀ. ਅਤੇ ਮੋ.ਈ.ਐਫ.&ਸੀ.ਸੀ. ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਰਾਏ/ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੇਣਗੀਆਂ – ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤੁਰੀਆਂ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬਾਗ਼ਾਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਖੇਤਰ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ 10 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਬਫਰ ਜ਼ੋਨ ਨੂੰ ਈ.ਐਸ.ਜ਼ੈਡ. ਵਜੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ – ਸੀ.ਈ.ਸੀ. ਹਰ ਉਸ ਖਾਣਕਾਰ ਤੋਂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵਸੂਲਣ ਲਈ ਮਾਤਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਸੰਤੁਰੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਜਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਖਣਨ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ – ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵਨੀਕਰਣ, ਪੁਨਰਸਥਾਪਨਾ, ਓਵਰਬਰਡਨ ਡੰਪਿੰਗ ਦੀ ਸਫਾਈ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜੰਗਲ ਸਰੋਤਾਂ ਦੇ ਘਾਟੇ ਲਈ ਮੌਦਰਿਕ ਇਕਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ – ਸੀ.ਈ.ਸੀ. ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਸੰਤੁਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਪੇਰੀਫੇਰੀ ਵਿੱਚ ਪਏ ਧਰਤੀ ਹਿਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਉਪਕਰਣਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਸ਼ੀਨਰੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਸਬੰਧੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੈੱਟ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਆਈ.ਏ. ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਂਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ : 1. ਰਾਜ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਆਰਥਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਜਨਰੇਟਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਜੋ ਰਾਜ ਦੇ ਭਾਗਿਆਂ ਦਾ ਤੁਰੰਤ ਉਤਥਾਨ ਹੋ ਸਕੇ। ਰਾਜ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਟਰੱਸਟੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਾਰਜ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਦੀਰਘਕਾਲਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ, ਸੰਭਵਤਃ, ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਗਲੋਬਲ ਵਾਰਮਿੰਗ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਜਲਵਾਯੂ ਆਫਤ ਦੇ ਖਤਰੇ ਨਾਲ ਰਾਜ ਦੀ ਇਹ ਭੂਮਿਕਾ ਹੋਰ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐਮ.ਸੀ. ਮਹਤਾ ਬਨਾਮ ਕਮਲ ਨਾਥ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਡਾਕਟਰਾਈਨ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਡਾਕਟਰਾਈਨ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 28]

2. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, 9ਵੀਂ ਫਰਵਰੀ 2011 ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਾਈਡਲਾਈਨਾਂ ਉਚਿਤ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਸੰਤੁਰੀ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬਾਗ਼ ਲਈ ਈ.ਐਸ.ਜ਼ੈਡ. ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਕਸਾਰ ਗਾਈਡਲਾਈਨਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 1 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਚੌੜਾ ਈ.ਐਸ.ਜ਼ੈਡ. ਬਣਾਏ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸੀ.ਈ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਬੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਹ ਮਿਆਰੀ ਫਾਰਮੂਲਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਖਾਸ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ਦੇ ਅਧੀਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੀ.ਈ.ਸੀ. ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ ਕਿ ਈ.ਐਸ.ਜ਼ੈਡ. ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜੰਗਲ ਦੇ ਖੇਤਰਫਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਟੈਂਡਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਕਿ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜੰਗਲ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਚਿਤ ਮਾਪਦੰਡ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ 1 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਚੌੜਾ "ਨੋ-ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ-ਜ਼ੋਨ" ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਮੁੰਬਈ ਅਤੇ ਚੈਨਈ ਮੈਟਰੋਪੋਲਿਸ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਸੰਜੇ ਗਾਂਧੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਕ ਅਤੇ ਗਿੰਦੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਕ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸੰਤੁਰੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲੇ ਹੋਣਗੀਆਂ। [ਪੈਰਾ 42]

3. ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਵੱਲ ਮੁੜਦੇ ਹੋਏ, ਸੀ.ਈ.ਸੀ. ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਈ.ਐਸ.ਜ਼ੈਡ. ਲਈ 100 ਮੀਟਰ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੂਜੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ, ਸ਼੍ਰੇਣੀ 'ਬੀ' ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਸਾਰੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜੰਗਲਾਤ ਲਈ ਇੱਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਖੇਤਰਫਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਉਕਤ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਉਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 4 ਅਗਸਤ 2006 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਇਸੇ ਮਾਰਜਿਨ, ਭਾਵ ਇੱਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਨੂੰ ਬਫਰ ਜ਼ੋਨ ਵਜੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਸਬੰਧੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ 1994 ਮਿਨਰਲ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ 25 ਮੀਟਰ ਦਾ ਮਾਰਜਿਨ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਨੂੰ ਈ.ਐਸ.ਜ਼ੈਡ. ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਖਾਸ ਮਾਮਲਾ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਤੀਤ ਵਿੱਚ, ਬਫਰ ਜ਼ੋਨ 25 ਮੀਟਰ ਤੋਂ 100 ਮੀਟਰ ਤੱਕ ਭਿੰਨ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, 500 ਮੀਟਰ ਦਾ ਈ.ਐਸ.ਜ਼ੈਡ. ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਬਫਰ ਜ਼ੋਨ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 9 ਫਰਵਰੀ 2011 ਦੀਆਂ ਗਾਈਡਲਾਈਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨਾਹੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆਉਂਦੀਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜਾਰੀ ਰਹਿ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਵੀਂ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਲਈ ਜੋ ਅਨਿਵਾਰਿਆ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਲਈ ਈ.ਐਸ.ਜ਼ੈਡ. ਦਾ ਮਾਨਕ ਇੱਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 43]

4. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ:

(a) ਹਰ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜੰਗਲ ਜੋ ਕਿ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਕ ਜਾਂ ਵਾਈਲਡਲਾਈਫ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਘੇਰੇ ਹੋਏ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜੰਗਲ ਦੀ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇੱਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਈ.ਐਸ.ਜ਼ੈਡ. ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 9 ਫਰਵਰੀ 2011 ਦੀਆਂ ਗਾਈਡਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਵਾਈਲਡਲਾਈਫ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਲਈ, ਇਹ 500 ਮੀਟਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ।

(b) ਜੇਕਰ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਈਐਸਜ਼ੈਡ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇੱਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਬਫਰ ਜ਼ੋਨ ਤੋਂ ਪਰੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਮਾਰਜਿਨ ਵਜੋਂ ਈਐਸਜ਼ੈਡ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੋਂ ਪਰੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਕ ਜਾਂ ਵਨਯਜੀਵ ਅਭਿਆਰਣ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਾਧਨ ਅਧੀਨ ਵੱਡਾ ਬਫਰ ਜ਼ੋਨ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਬਾਕੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਜਾਣ ਤੱਕ, ਇੱਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੋਂ ਪਰੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਈਐਸਜ਼ੈਡ ਵਜੋਂ ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(c) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਵਨਯਜੀਵ ਅਭਿਆਰਣਾਂ ਅੰਦਰ ਖਣਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

(d) ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਗਤੀਵਿਧੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਵਨਯਜੀਵ ਅਭਿਆਰਣ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਕ ਦੇ ਇੱਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਬਫਰ ਜ਼ੋਨ (ਈਐਸਜ਼ੈਡ) ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 9 ਫਰਵਰੀ 2011 ਦੀਆਂ ਗਾਈਡਲਾਈਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨਾਹੀ ਵਾਲੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਹਰੇਕ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੁੱਖੀ ਵਨ ਸੰਰਕਸ਼ਕ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਰਹਿ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਆਗਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਆਗਿਆ ਤਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜੇਕਰ ਮੁੱਖ ਮੁੱਖੀ ਵਨ ਸੰਰਕਸ਼ਕ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਮਨਾਹੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਵੈਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਸਨ। ਈਐਸਜ਼ੈਡ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਵੀਂ ਸਥਾਈ ਸਟਰੱਕਚਰ ਦੇ ਉੱਭਾਰਨ ਲਈ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(e) ਈਐਸਜ਼ੈਡ ਦੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਚੌੜਾਈ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਜਨਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੰਬੰਧਿਤ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸੀਈਸੀ ਅਤੇ ਐਮਓਈਐਫ&ਸੀਸੀ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਰਾਏ/ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੇਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਉਚਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰੇਗੀ।

(f) ਜੇਕਰ ਸੀਈਸੀ, ਐਮਓਈਐਫ&ਸੀਸੀ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੋਰਡ ਆਫ ਵਾਈਲਡਲਾਈਫ ਦੀ ਸਥਾਈ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਕ ਜਾਂ ਵਨਯਜੀਵ ਅਭਿਆਰਣ ਲਈ ਵੱਡਾ ਜਾਂ ਵੱਡਾ ਈਐਸਜ਼ੈਡ ਬਣਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੀਈਸੀ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀਈਸੀ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਈਐਸਜ਼ੈਡ ਦੀ ਲੋੜ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। (g) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਭਿਆਰਣਾਂ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਕਾਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤਰ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ 10 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਬਫਰ ਜ਼ੋਨ ਨੂੰ ਈਐਸਜ਼ੈਡ ਵਜੋਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 4 ਦਸੰਬਰ 2006 ਨੂੰ ਗੋਆ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਅਨੁਸਾਰ 9 ਫਰਵਰੀ 2011 ਦੀਆਂ ਗਾਈਡਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸ ਖੇਤਰ ਅੰਦਰ, ਈਐਸਜ਼ੈਡ ਸੰਬੰਧੀ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਤਬ ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜਦ ਤੱਕ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਨਾ ਆ ਜਾਵੇ।

(h) ਸੀ.ਈ.ਸੀ. ਹਰ ਉਸ ਖਾਣਕਾਰ ਤੋਂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵਸੂਲੀ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਅਭਿਆਰਣ ਵਿਗ਼ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਧਾਨਿਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਜਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਖਣਨ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲਿਪਤ ਹੈ। ਮੁਆਵਜ਼ਾਈ ਵਨੀਕਰਣ, ਰੀਕਲੇਮੇਸ਼ਨ, ਓਵਰਬਰਡਨ ਡੰਪਿੰਗ ਦੀ ਸਫਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਜੰਗਲਾਤ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਦੇ ਘਾਟੇ ਲਈ ਮੁਦਰਾ ਇਕਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਕਹੀ ਗਈ ਅਭਿਆਰਣ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਪਏ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਹਿਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਉਪਕਰਣਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਸ਼ੀਨਰੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਸੰਬੰਧੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੈੱਟ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਸੀ.ਈ.ਸੀ. ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਖਣ ਉਪਰੰਤ ਉਚਿਤ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਸਮੇਤ ਮੁਰੰਮਤ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਰਵਾਈ, ਖਣਨ ਆਪਰੇਟਰ, ਰਾਜ ਅਤੇ ਮੋਇਫ਼&ਸੀ.ਸੀ. ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਉਪਰੰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(i) ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਜੂਦਾ ਹੁਕਮ

ਹੋਵੇ ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਨਿਪਟਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਹੁਕਮ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੁਕਮ ਉੱਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 44]

ਗੋਆ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ (2011) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 79; ਐਮ.ਸੀ. ਮਹਤਾ ਬਨਾਮ ਕਮਲ ਨਾਥ ਅਤੇ ਹੋਰ (1997) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਹੋਰ।

388 : [1996] 10 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 12; ਗੋਆ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ
ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (2014) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 590 : [2014]
5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 302 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਲਾਅ ਹਵਾਲਾ

[2011] 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 79 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 4 [1996] 10 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 12 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 28 [2014] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 302 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 30

ਸਿਵਲ ਓਰੀਜਨਲ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ : ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 1000 ਦਾ 2003
(ਸੀ.ਸੀ.ਈ. ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਮਿਤੀ 20.11.2003) ਨਾਲ ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ
982-984 ਦਾ 2003 ਅਤੇ ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 1026-1028 ਦਾ 2004 ਅਤੇ ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 1123-
1124 ਦਾ 2004 ਅਤੇ ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 1197-1199 ਦਾ 2004 ਅਤੇ ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 1210-1211ਦਾ 2004 ਅਤੇ ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 1250-1251 ਦਾ 2004 ਅਤੇ ਆਈ.ਏ.
ਨੰਬਰ 1412 ਦਾ 2005 ਅਤੇ ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 1512 ਦਾ 2006 ਅਤੇ ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 1992 ਦਾ 2007
ਅਤੇ ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 3880 ਦਾ 2015 ਅਤੇ ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 96949 ਦਾ 2019 ਅਤੇ ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 117831 ਦਾ 2019 ਅਤੇ ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 65571 ਦਾ 2021।

ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 202 ਦਾ 1995।
(ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 32 ਅਧੀਨ)

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਏ.ਐਸ.ਜੀ., ਸੌਰਭ ਮਿਸ਼ਰਾ ਅਤੇ ਨਿਖਿਲ ਗੋਇਲ, ਏ.ਏ.ਜੀ., ਏ.ਡੀ.ਐਨ. ਰਾਓ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡ. [ਏ.ਸੀ.], ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਪਰਾਜਿਤਾ ਸਿੰਘ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡ. [ਏ. ਸੀ.], ਨਲਿਨ ਕੋਹਲੀ, ਡਾ: ਮਨੀਸ਼ ਸਿੰਘਵੀ, ਸਿਧਾਰਥ ਭਟਨਾਗਰ, ਵੀ.ਕੇ. ਸ਼ੁਕਲਾ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਸਿਧਾਰਥ ਚੌਧਰੀ, ਐਡ. [ਏ. ਸੀ.], ਰਾਹੁਲ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਅਮਿਤ ਪੀ. ਸਾਹੀ, ਡੀ. ਸ਼ਿਵ ਸ਼ੰਕਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨੰਨਿਆ ਖੰਡੇਲਵਾਲ, ਅਗਰਿਮਾ ਸਿੰਘ, ਐੱਮ.ਆਰ.ਚੰਚਲ ਕੁਮਾਰ ਗਾਂਗੁਲੀ, ਸਈਅਦ ਮਹਿਦੀ ਇਮਾਮ, ਟੀ. ਹਰੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਐੱਮ. ਮਿਟਰ ਅਤੇ ਮਿਟਰ ਕੰ., M/S. ਵਕੀਲ ਐਸ ਨਿਟ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨਿਲ ਕਟਿਆਰ, ਸ਼ੁਵੋਦੀਪ ਰਾਏ, ਅੰਕਿਤ ਰਾਏ, ਈਸ਼ਾਨ ਬੋਰਠਾਕੁਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਿਮਿਸ਼ਾ ਮੇਨਨ,। ਸ਼੍ਰੀ ਗੈਚਾਂਗਪਾਊ ਗੰਗਮੇਈ, ਰਾਜ ਕਿਸ਼ੋਰ ਚੌਧਰੀ, ਉਮੇਸ਼ ਭਾਗਵਤ, ਈ.ਸੀ. ਅਗਰਵਾਲਾ, ਰੰਜਨ ਮੁਖਰਜੀ, ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਜਤਿੰਦਰ ਮੋਹਨ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੀ.ਕੇ. ਸੁਚਰਿਤਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬੀ. ਸੁਨੀਤਾ ਰਾਓ, ਏਜਾਜ਼ ਮਕਬੂਲ, ਐੱਮ. ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਲਾਅ ਗਰੁੱਪ, ਹਿਮਾਂਸ਼ੂ ਸ਼ੇਖਰ, ਪੀ.ਐਨ.ਗੁਪਤਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕੇ.ਏਨਾਟੋਲੀ ਸੇਮਾ, ਅਮਿਤ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਚੁਬਲੇਮਲਾ ਚੋਂਗ, ਰਾਘਵੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ, ਆਨੰਦ ਕੇ.ਆਰ. ਦੂਬੇ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਾਜਲਕਸ਼ਮੀ ਸਿੰਘ, ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਵਰਮਾ, ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਸਿਨਹਾ, ਸਿਮੰਤਾ ਕੁਮਾਰ, ਸੁਨੀਲ ਸਰਾਓਗੀ, ਨਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ, ਮਹਿਫੂਜ਼ ਏ. ਨਜ਼ਕੀ, ਪੋਲੰਕੀ ਗੌਥਮ, ਸ਼ੇਖ ਮੁਹੰਮਦ ਹਨੀਫ, ਟੀ. ਵਿਜੇ ਭਾਸਕਰ ਰੈਡੀ, ਕੇ.ਵੀ. ਗਿਰੀਸ਼ ਚੌਧਰੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਾਜੇਸ਼ਵਰੀ ਮੁਖਰਜੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਰੁਣਾ ਗੁਪਤਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਮਿਤਾ ਹਜ਼ਾਰਿਕਾ, ਅਭਿਮਨਿਊ ਤਿਵਾੜੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਲੀਜ਼ਾ ਬਾਰ, ਸੁਹਾਨ ਮੁਖਰਜੀ, ਨਿਖਿਲ ਪਰੀਕਸ਼ਿਤ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਮਨਚੰਦਾ, ਸਯਨਦੀਪ ਪਹਾੜੀ, ਤਨਮਯ ਸਿਨਹਾ, ਪੀ.ਐੱਲ.ਆਰ. ਚੈਂਬਰਜ਼ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ, ਅਵਿਜੀਤ ਮਨੀ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ, ਟੀ.ਕੇ. ਨਾਇਕ, ਉਪੇਂਦਰ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਪੀ.ਐਸ. ਨੇਗੀ, ਐਸ.ਆਰ. ਕੋਚਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜੋਤੀ ਮੈਂਦਿਰੱਤਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ. ਮਧੂ ਮੂਲਚੰਦਾਨੀ, ਮੁਹੰਮਦ. ਇਰਸ਼ਾਦ ਹਨੀਫ, ਨਰੇਸ਼ ਕੇ.ਸ਼ਰਮਾ, ਜੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪਾਂਡੇ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਾਨਿਕ ਕਰੰਜਵਾਲਾ,

ਸੀ.ਐਲ.ਸਾਹੂ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਭਾ ਆਰ. ਸ਼ਰਮਾ, ਐਸ.ਆਰ. ਸੇਤੀਆ, ਰਜਤ ਜੋਸਫ਼, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੰਦਿਨੀ ਗੋਰ, ਐਮ. ਐਮ ਵੀ ਕਿਨੀ ਐਂਡ ਐਸੋਸੀਏਟਸ, ਪ੍ਰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਬਖਸ਼ੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦਿਵਿਆ ਰਾਏ, ਰਾਧਾ ਸ਼ਿਆਮ ਜੇਨਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਚਾਰੂ ਮਾਥੁਰ, ਟੀ.ਵੀ. ਜਾਰਜ, ਨੀਰਜ ਸ਼ੇਖਰ, ਈ.ਐੱਮ.ਐੱਸ. ਅਨਮ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਐੱਸ. ਜਨਾਨੀ, ਸੂਰਿਆ ਕਾਂਤ, ਅਮਿਤ ਆਨੰਦ ਤਿਵਾੜੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬੀਨਾ ਗੁਪਤਾ, ਮੈਸ. ਕੇ ਜੇ ਜੈਨ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ, ਐਸ ਸੀ ਬਿਰਲਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕੇ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਉਪਾਧਿਆਏ, ਪੁਨੀਤ ਦੱਤ ਤਿਆਗੀ, ਰਤਨ ਕੁਮਾਰ ਚੌਧਰੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬੀਨੂੰ ਤਮਟਾ, ਤੇਜਸਵੀ ਕੁਮਾਰ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਧਰਮਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਸਿਨਹਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਜਾਤਾ ਕੁਰਦੁਕਰ, ਸ਼ਿਬਾਸ਼ੀਸ਼ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਐੱਮ.ਕਮਾਰੁਦੀਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬੇਬੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ, ਬੀਵੀ ਦੀਪਕ, ਸੁਧੀਰ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ, ਇਰਸ਼ਾਦ ਅਹਿਮਦ, ਰਊਫ਼ ਰਹੀਮ, ਰਾਜੀਵ ਸਿੰਘ, ਰਮੇਸ਼ ਬਾਬੂ ਐਮ.ਆਰ., ਸ਼ਿਵ ਪੂਜਨ ਸਿੰਘ, ਕੇ.ਵੀ. ਵਿਜੇਕੁਮਾਰ, ਸਾਰਦ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘਾਨੀਆ, ਹਿਤੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਐਸ.ਕੇ.ਰਾਜੋਰਾ, ਅੱਖਿਲੇਸ਼ਵਰ ਝਾਅ, ਵਿਵੇਕ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੀਨਾਕਸ਼ੀ ਕਾਂਬਲੇ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੇਖਾ. ਪਾਂਡੇ, ਅਵਿਜੀਤ ਭੱਟਾਚਾਰਜੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਾਲਿਨੀ ਪੋਡੂਵਾਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅੰਜਨੀ ਅਯਾਗਰੀ, ਕਮਲ ਮੋਹਨ ਗੁਪਤਾ, ਰਾਜੇਸ਼, ਲਕਸ਼ਮੀ ਰਮਨ ਸਿੰਘ, ਅਸ਼ੋਕ ਮਾਥੁਰ, ਗੋਪਾਲ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਸ.ਉਦੈ ਕੁਮਾਰ ਸਾਗਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਹੇਮੰਤਿਕਾ ਵਾਹੀ, ਪੀ.ਵੀ. ਯੋਗੇਸ਼ਵਰਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਏ. ਸੁਮਤੀ, ਅਜੀਤ ਪੁਡੁਸਰੀ, ਐੱਮ. ਸੀ. ਢੀਂਗਰਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਮਿਤਾ ਹਜ਼ਾਰਿਕਾ, ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਚੌਧਰੀ, ਟੀ. ਮਹੀਪਾਲ, ਐੱਮ. ਅਰਪੁਥਮ ਅਰੁਣਾ ਅਤੇ ਕੋ., ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਮਹਿਤਾ, ਕੇ.ਐਲ.ਜਨਜਾਨੀ, ਤਰੁਣ ਜੌਹਰੀ, ਰਾਮ ਸਵਰੂਪ ਸ਼ਰਮਾ, ਏ. ਵੇਨਯਾਗਮ ਬਾਲਨ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਨੰਦ ਪਾਂਡੇਆ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਸ਼ਾ ਗੋਪਾਲਨ ਨਾਇਰ, ਰਾਕੇਸ਼ ਕੇ.ਸ਼ਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕੰਚਨ ਕੌਰ ਢੋਡੀ, ਈ.ਸੀ.ਵਿਦਿਆ ਸਾਗਰ, ਈ.ਐਸ. ਕਰਨ ਸਿੰਘ ਛਾਬੜਾ, ਸ਼ਿਵ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੈਫਾਲੀ ਮਿੱਤਰਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਾਣੀ ਛਾਬੜਾ, ਵੀ.ਬਾਲਚੰਦਰਨ, ਪੀ.ਆਰ.ਰਮੇਸ਼, ਰਾਜੀਵ ਮਹਿਤਾ, ਰਥਿਨ ਦਾਸ, ਸੁਧੀਰ ਕੁਲਸ਼੍ਰੇਸ਼ਠ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਜੈਨ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਕੁਮਾਰ, ਪੀ. ਪਰਮੇਸ਼ਵਰਨ, ਈ.ਆਰ.ਕੁਮਾਰ, ਲਲਿਤ ਚੌਹਾਨ, ਅਭਿਰਾਮ ਨਾਇਕ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੀਤਿਕਾ ਐਮ/ਐਸ ਪਾਰੇਖ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਲਈ ਪਾਂਡੇ, ਐਚ.ਐਸ. ਪਰਿਹਾਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬੀਨਾ ਮਾਧਵਨ, ਟੀ. ਐੱਨ. ਸਿੰਘ, ਏ.ਐੱਨ. ਅਰੋੜਾ, ਜੀ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਰਮੀਲਾ ਉਪਾਧਿਆਏ, ਸੁਦਰਸ਼ ਮੈਨਨ, ਵਿਕਰਾਂਤ ਸਿੰਘ ਬੈਸ, ਰਾਜੇਸ਼ ਸਿੰਘ, ਐਮ.ਯੋਗੇਸ਼ ਕੰਨਾ, ਸੋਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਝਾਅ, ਆਦਰਸ਼ ਨੈਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੁਚਿਰਾ ਗੋਇਲ, ਮ੍ਰਿਣਾਲ ਗੋਪਾਲ ਐਲਕਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ. ਸਮਰਿਧੀ ਜੈਨ, ਸੰਨੀ ਚੌਧਰੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੀਤਾ ਵੈਦਿਆਲਿੰਗਮ, ਸਿਧਾਰਥ ਝਾਅ, ਵੀ.ਐਨ. ਰਘੁਪਤੀ, ਪੀ.ਕੇ.ਮਨੋਹਰ, ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਪਾਟਿਲ, ਵਿਨੋਦ ਸ਼ਰਮਾ, ਅਰਪਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਸੰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਝਾਅ, ਡੀ.ਐਲ.ਚਿਦਾਨੰਦ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਹਾਸਿਨੀ ਸੇਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਰਚਨਾ ਪਾਠਕ ਦਵੇ, ਸਲਵਾਡੋਰ ਸੰਤੋਸ਼ ਰਿਬੈਲੋ, ਸ਼ਿਆਮ ਗੋਪਾਲ, ਸੁਘੋਸ਼ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਨੀਰਜ ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ, ਹਰਸ਼ ਸਿੰਘਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਸ਼ਰਮਾ, ਮਨੀਸ਼ ਤਿਵਾੜੀ, ਪ੍ਰਹਿਲ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੰਜੁਲਾ ਚੌਰਸੀਆ, ਸ. ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਮੁਕੇਸ਼ ਵਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਭਾਕਰ, ਜੀ.ਐਸ.ਸੰਦੀਪ ਦੂਬੇ, ਅੰਬੂਜ ਸਾਰਸਵਤ, ਜੇਮਸ ਪੀ. ਥਾਮਸ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵੰਸ਼ਜਾ ਸ਼ੁਕਲਾ, ਡਾ: ਜੋਸਫ਼ ਅਰਸਤੂ ਐਸ., ਸਰੋਜਾਨੰਦ ਝਾਅ, ਕਰਨ ਸ਼ਰਮਾ, ਕੁ. ਪ੍ਰੀਚੇਤਾ ਕਰ, ਆਦਿਤਿਆ ਸਿੰਧਰਾ, ਨਦੀਮ ਅਫਰੋਜ਼, ਐਮ.ਆਰ. ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ, ਕੁ. ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਕੌਲ, ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਦੂਬੇ, ਆਸ਼ਿਵਨ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਕਮਲੇਂਦਰ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਐਸ.ਗੌਥਮਨ, ਗੁੰਟੂਰ ਪ੍ਰਮੋਦ ਕੁਮਾਰ, ਸ਼ੁਭਰਾਂਸ਼ੂ ਪਾਧੀ, ਪੀ.ਐਸ.ਸੁਧੀਰ, ਡੀ ਕੇ ਗਰਗ, ਦਿਨੇਸ਼ ਕੇ ਗਰਗ, ਧਨੰਜੈ ਗਰਗ, ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਗਰਗ, ਅਭਿਨਵ ਮੁਖਰਜੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਗਿਆ ਬਘੇਲ, ਡਾ: ਮੋਨਿਕਾ ਗੁਸਾਈਂ, ਹਰੀਮ ਓਮ ਯਾਦਵੰਸ਼ੀ, ਡਾ. ਨਿਸ਼ੀ ਰਾਜੇਨ ਸ਼ੋਂਕਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨੁ ਕੇ. ਜੋਏ, ਅਲੀਮ ਅਨਵਰ, ਆਨੰਦੋ ਮੁਖਰਜੀ, ਗੋਪਾਲ ਬਲਵੰਤ ਸਾਠੇ, ਨਵੀਨ ਕੁਮਾਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਰਚਨਾ ਪਾਠਕ ਦਵੇ, ਕੁ. ਦੀਪਨਵਿਤਾ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ, ਪੀ. ਵੈਂਕਟ ਰੈੱਡੀ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਤਿਆਗੀ, ਪੀ. ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸ ਰੈੱਡੀ, ਮੈ. ਵੈਂਕਟ ਪਲਵਾਈ ਲਾਅ ਐਸੋਸੀਏਟਸ, ਕੌਸ਼ਿਕ ਚੌਧਰੀ, ਸਚਿਨ ਪਾਟਿਲ, ਰਾਹੁਲ ਚਿਟਨਿਸ, ਆਦਿਤਿਆ ਏ ਪਾਂਡੇ, ਜੀਓ ਜੋਸੇਫ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਵੇਤਲ ਸ਼ੇਪਾਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੂਪੁਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ਼ੋਭਿਤ ਦਿਵੇਦੀ, ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਮਹਾਰਾ, ਬੀ.ਕੇ. ਪਾਲ, ਸਾਕੇਤ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੰਗੀਤਾ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੋਮਿਆਸ਼੍ਰੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਿਰੰਜਨਾ। ਸਿੰਘ, ਚਿਰਾਗ ਐਮ. ਸ਼ਰਾਫ, ਅਮਨਦੀਪ ਮਹਿਤਾ, ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਅਤਰੇ, ਅਜੈ. ਮਾਰਵਾਹ, ਸਰਵਮ ਰਿਤਮ ਖਰੇ, ਨਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ, ਐੱਮ. ਸਿਰਿਲ ਅਮਰਚੰਦ ਮੰਗਲਦਾਸ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਯੂਰੀ ਰਘੂਵੰਸ਼ੀ, ਅਰਵਿੰਦ ਐੱਸ., ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੀ. ਰੁਬਾਵਤੀ, ਐਡਵਾਂਸ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ.

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ

ਅਨਿਰੁੱਧ ਬੋਸ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ।

ਇਹ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਆਰਟੀਕਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ 32 ਨੂੰ ਡਬਲਯੂ.ਪੀ. (ਸਿਵਲ) 1995 ਦਾ 202 ਨੰ (ਟੀ. ਐੱਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਥਿਰਮੁਲਪਦ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਐਂਡ ਓ.ਆਰ.ਐੱਸ.), ਜੋ ਕਿ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ। ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਸੀ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ ਦੇ ਨੀਲਗਿਰੀ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ. ਉਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਕੁਦਰਤੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਸਰੋਤ. ਮੂਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਸੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ (1 ਤੇ ਸ੍ਰੀਟ ਜੂਨ 2016) ਪਰ 3 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ rd ਫਰਵਰੀ 2017, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇੱਕ ਜਨਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਸੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਰਹੀ ਕਾਰਨ ਸਿਰਲੇਖ "ਪੁਨਰ ਵਿੱਚ: T.N. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਤਿਰੁਮੁਲਪਦ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਜਾਂ"। ਇਸ ਰਿੱਟ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਜੰਗਲਾਤ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਆਰਥਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਤੁਲਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 9 ਮਿਤੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ th ਮਈ 2002, ਇੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਮੇਟੀ ("CEC") ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਲਈ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣ ਲਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ17 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ th ਸਤੰਬਰ 2002 ਦੇ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਜੰਗਲ ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਵਾਤਾਵਰਨ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 1986 ਤਹਿਤ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਸੀਈਸੀ ਇਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਬਜ਼ੇ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਕਦਮ, ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਯੋਜਨਾਵਾਂ, ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਣਕਰਨ, ਪੌਦੇ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਭਾਲ ਮੁੱਦੇ ਇਸ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਦੋ ਸੈੱਟਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਾਂਗੇ। ਪਹਿਲਾ ਸੈੱਟ ਵਾਈਲਡਲਾਈਫ ਸੈੰਕਚੂਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਮਾਈਨਿੰਗ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਵਿੱਚ- "ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਮਵਾ ਰਾਮਗੜ੍ਹ)। ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਦੂਜਾ ਸਮੂਹ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਈਕੋ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਜ਼ੋਨ (ESZ) ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਕ। ਮਾਈਨਿੰਗ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਸੈੰਕਚੂਰੀ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਕਾਂ (ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜੰਗਲ) ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਵੇਗਾ ਇਸ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਵੇ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਦੇ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ CEC ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਦੁਆਰਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਦਮਾਂ ਬਾਰੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧਾਂ ਜੰਗਲੀ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਸਾਡੇ ਪੁਰਾਣੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਈਨਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਅਤੇ, ਕੁਝ ਵਿੱਚ ਕੇਸ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਕਹਿ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜੰਗਲੀ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਫਰ ਜ਼ੋਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਵਪਾਰਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਲਈ, ਸਾਡੇ ਪੁਰਾਣੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਹੈ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਵਾਦ ਹੈ ਕਿ ESZ 'ਤੇ ਬਫਰ ਜ਼ੋਨਾਂ ਦਾ ਕੀ ਗਠਨ ਹੋਵੇਗਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਵਾਈਲਡਲਾਈਫ ਸੈੰਕਚੂਰੀਜ਼, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਹਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਚਾਰ।.

2. ਮੌਜੂਦਾ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਸੈੱਟ ਸੀ.ਈ.ਸੀ. ਦੀ 20ਵੀਂ ਨਵੰਬਰ 2003 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਵਨਯਜੀਵ ਅਭਿਆਰਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਹ ਅਭਿਆਰਣ ਲਗਭਗ 300 ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਖੇਤਰਫਲ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਸਥਾਈ ਕਾਰਜ ਪਰਮਿਟਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਖਾਣਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜੰਗਲ ਦੀ ਭਿਆਨਕ ਤਬਾਹੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ:-

“17…… (i) ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਅਭਿਆਰਣ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਅੰਦਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਂਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਖਾਣ ਲੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਖਾਣ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਨਵੀਆਂ/ਸੋਧੀਆਂ ਗਈਆਂ ਖਾਣ ਲੀਜ਼ਾਂ, ਜੰਗਲ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਹੇਠਾਂ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ;

(ii) ਹੁਣ ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਸੈੰਕਚੂਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸੈੰਕਚੂਰੀਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਜੋਂ ਪੰਜਾਹ ਮੀਟਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰੰਥੰਭੋਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਕ ਲਈ 500 ਮੀਟਰ ਹੈ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ 20 ਜੰਗਲ ਖੇਤਰਾਂ ਲਈ 250 ਮੀਟਰ ਦਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੀ.ਈ.ਸੀ. ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਸੈੰਕਚੂਰੀਆਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 500 ਮੀਟਰ ਦਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਖਣਨ, ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ

ਚਾਹੀਦੀ। ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬਿਨਾਂ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਸੈਂਕਚੁਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਵਾਸ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਖਣਨ ਲੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਖਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਵਹਾਰਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਖਣਨ ਕਾਰਨ ਧਮਾਕੇ, ਓਵਰ ਬਰਡਨ ਦੀ ਹਟਾਈ, ਛੇਨੀਕਾਰੀ, ਆਵਾਜਾਈ, ਉਡਣ ਵਾਲੀ ਮਲਬੇ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਚਾਲ ਕਾਰਨ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਖਲਬਲੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਫਾਰੈਸਟ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਦੁਆਰਾ ਹੁਣ ਤੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪੰਜਾਹ ਮੀਟਰ ਦਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਧਮਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਫਾੜੇ ਗਏ ਪੱਥਰ ਮੌਜੂਦਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਤੱਕ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਨੂੰ 500 ਮੀਟਰ ਦੇ ਵਾਂਛਿਤ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਵਧਾਉਣ ਨਾਲ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਖਾਣਾਂ ਦਾ ਬੰਦ ਹੋਣਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਸੰਪੂਰਣ ਸਮਗ੍ਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਸੀ.ਈ.ਸੀ. ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਲਈ, "ਮੌਜੂਦਾ" ਖਾਣਾਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਨੂੰ 100 ਮੀਟਰ ਵਜੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਖਣਨ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। "ਨਵੀਂ" ਖਣਨ ਲੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਨੂੰ 500 ਮੀਟਰ ਵਜੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

(iii) ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖਣਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੇਤਰ ਦੀ ਮੁੜ ਬਹਾਲੀ ਅਤੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਯੂਜ਼ਰ ਏਜੰਸੀ ਦੀ ਲਾਗਤ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਜਿਸ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਮੱਦਾਂ, ਲਾਗਤ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਸਮੇਤ ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਰਤ ਮੁੜ ਬਹਾਲੀ ਅਤੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਹੁਣ ਤੱਕ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਯੋਜਨਾ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਇਹ ਖਣਨ ਖੱਡਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਵਿੱਚ ਬਿਖਰੇ ਪੱਥਰਾਂ ਅਤੇ ਚੱਟਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਘਣੇ ਪੌਦੇ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸੋਧੀ ਗਈ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸੁਖਦ ਆਵਾਸ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹੋਰ ਉਪਾਅ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪਰਯਾਪਤ ਫੰਡ ਪੁਰਾਣੇ ਖਾਣ ਲੀਜ਼ ਮਾਲਕਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ, ਤਾਂ ਇਹੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ;

(iv) ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਖਨਨ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਸ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੁਨਰਵਾਸ ਅਤੇ ਪੁਨਰਸਥਾਪਨਾ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਕਾਰਜਾਨੂਰਥ ਲਈ ਧਨ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮੂਰਖ ਰੋਧੀ ਤੰਤਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ;

(v) ਐਫ.ਸੀ. ਐਕਟ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਡਬਲਿਊ. ਪੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਅੰਦਰ ਖਨਨ ਕਰਕੇ ਖਾਣ ਮਾਲਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹਟਾਏ ਗਏ ਪੂਰੇ ਖਨਿਜ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੂਲਿਆ ਕੇ ਬਰਾਬਰ ਮਿਸਾਲੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਐਫ.ਸੀ. ਐਕਟ ਬਿਨੈਆਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਉਤਪਾਦਨ ਜਾਂ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਸੂਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਸੂਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਧਨ ਨੂੰ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੱਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ;

(vi) ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਅੰਦਰ ਬਿਖਰੇ ਹੋਏ ਬਾਕੀ ਖਨਿਜਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ।

(vii) ਬਾਕੀ ਖਨਨ ਉਪਕਰਣਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕ੍ਰੇਨਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਕੇ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਦੇ ਬਾਹਰ ਪਿਛਲੇ ਖਾਣ ਲੀਜ਼ ਧਾਰਕਾਂ ਦੀ ਲਾਗਤ 'ਤੇ ਹਟਾਇਆ ਜਾਵੇ;

(viii) ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਜ਼ਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਸਰਹੱਦੀ ਖੰਭਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸੰਦਰਭ ਬਿੰਦੂਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਤੱਕ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਖਨਨ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ;

(ix) ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਖਾਣਾਂ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਐਮ.ਓ.ਈ.ਐਫ. ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਸਮੇਂ ਬੱਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਫ.ਸੀ. ਐਕਟ, ਡਬਲਿਊ. ਪੀ. ਐਕਟ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਖਨਨ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ;

(ਪੇਪਰਬੁੱਕ ਤੋਂ ਸ਼ਬਦਸ਼ਃ ਉਧਾਰਨ)

3. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਇਸਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ਾਂ ਸਮੇਤ ਇੱਕ ਅੰਤਰਿਮ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਆਈ.ਏ. 1000 ਦੇ 2003 ਦਾ ਆਵੰਟਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਹੋਰ [ਅਨਿਰੁੱਧ ਬੋਸ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

4. 20ਵੀਂ ਸਤੰਬਰ 2012 ਨੂੰ, ਸੀ.ਈ.ਸੀ. ਵੱਲੋਂ ਦੂਜੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਦੂਜੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ਾਂ ਨੇ ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਜਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜ਼ੋਨਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਅਤੇ ਐਲਾਨ ਨਾਲ ਨਿਪਟਿਆ। ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਈ.ਐਸ.ਜ਼ੈਡ. ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ [ਡਬਲਿਊ.ਪੀ. (ਸਿਵਲ) ਨੰ. 460 ਦੇ 2004] ਵਿੱਚ ਗੋਆ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, 4 ਦਸੰਬਰ 2006 ਨੂੰ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ [ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ (2011) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 791]: -

“4. ਮੰਤਰਾਲਾ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਦੀ ਮਿਤੀ 27-5-2005 ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦਾ ਆਖਰੀ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ। ਗੋਆ ਦੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਵੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭੇਜੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸੰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਜੇ ਹੁਣ ਵੀ ਮੰਤਰਾਲਾ ਤੋਂ ਸੰਚਾਰ ਮਿਲਣ ਦੇ ਚਾਰ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਹੀਂ ਭੇਜੇ ਜਾਂਦੇ, ਤਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ 21-1- 2002 ਨੂੰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ, ਅਰਥਾਤ ਸੈਂਕਚੁਰੀਆਂ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੇ 10 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕੋ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਖੇਤਰਾਂ ਵਜੋਂ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਚਾਰਨਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ, ਜੰਗਲ, ਵਨਜੀਵ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਸੰਰਕਸ਼ਣ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ। ਜੇ ਰਾਜ/ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤਰ ਹੁਣ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜੋਖਮ ਅਤੇ ਖਤਰੇ 'ਤੇ ਐਸਾ ਕਰਨਗੇ”।

5. ਵਾਤਾਵਰਣੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਗੋਆ ਸਮੇਤ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਖਣਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਰਕੁਲਰਾਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਦੋ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਗੋਆ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ [ਡਬਲਿਊ.ਪੀ. (ਸਿਵਲ) ਨੰ.460 ਦੇ 2004] ਅਤੇ ਗੋਆ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ [ਡਬਲਿਊ.ਪੀ. (ਸਿਵਲ) ਨੰ.435 ਦੇ 2012] ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਤੇ ਗੋਆ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਓਵਰਲੈਪਿੰਗ ਮੁੱਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ/ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜੋ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਗੋਆ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਜੇ ਸਾਡੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੇਤਰਾਂ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਉਕਤ ਦੋ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਹਾਇਕ ਹੋਣਗੇ।

6. ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਰਿਵੇਸ਼, ਜੰਗਲਾਤ ਅਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਮੰਤਰਾਲਾ (ਐਮ.ਓ.ਈ.ਐਫ.&ਸੀ.ਸੀ.) ਵੱਲੋਂ 9 ਫਰਵਰੀ 2011 ਨੂੰ [ਐਫ. ਨੰ.1-9/2007 ਡਬਲਯੂ.ਐਲ – ਆਈ (ਪੀ.ਟੀ)] ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਦਯਾਨਾਂ ਅਤੇ ਵਨਯਜੀਵ ਅਭਿਆਰਣਿਆਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਇਕੋ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਖੇਤਰਾਂ (ਈ.ਐਸ.ਜ਼ੈਡ.) ਦੇ ਐਲਾਨ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸੈੱਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਈ.ਐਸ.ਜ਼ੈਡ. ਦੇ ਐਲਾਨ ਲਈ ਅਪਣਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਲੋਜ਼ 3 ਅਤੇ 4 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: -

“3. ਇਕੋ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਖੇਤਰਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼:

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਦਯਾਨਾਂ ਅਤੇ ਅਭਿਆਰਣਿਆਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਇਕੋ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਖੇਤਰਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਦਾ

ਉਦੇਸ਼ ਕੁਝ ਕਿਸਮ ਦਾ “ਸ਼ਾਕ ਐਬਜ਼ਾਰਬਰ” ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰਾਂ ਲਈ। ਇਹ ਉੱਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵੱਲ ਇੱਕ ਸੰਕ੍ਰਮਣ ਖੇਤਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਨਯਜੀਵ ਬੋਰਡ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਕੋ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਸੇਧਾਤਮਕ ਸੁਭਾਵ ਦੀ ਬਜਾਏ ਨਿਯਮਨਾਤਮਕ ਸੁਭਾਵ ਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਲੋੜ ਨਾ ਪਵੇ।

4. ਇਕੋ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਹੱਦ:

4.1 ਕਈ ਮੌਜੂਦਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸੈੱਟਅੱਪ ਵਿੱਚ ਪਏ ਹਨ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗਿੰਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਦਯਾਨ, ਤਮਿਲਨਾਡੂ, ਸੰਜੇ ਗਾਂਧੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਦਯਾਨ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਆਦਿ)। ਇਸ ਲਈ, ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਇਕੋ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਹੱਦ ਨੂੰ ਲਚਕਦਾਰ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਕੋ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਖੇਤਰ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਆਮ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਕੋ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਖੇਤਰ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ 10 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੱਕ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਨਯਜੀਵ ਸੰਰਕਸ਼ਣ ਰਣਨੀਤੀ-2002 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

4.2 ਜਿੱਥੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਗਲਿਆਰੇ, ਕਨੈਕਟਿਵਿਟੀ ਅਤੇ ਇਕੋਲੋਜੀਕਲ ਤੌਰ ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਪੈਚ, ਜੋ ਲੈਂਡਸਕੇਪ ਲਿੰਕੇਜ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹਨ, 10 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਤੋਂ ਵੀ ਬਾਹਰ ਹਨ, ਉੱਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕੋ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

4.3 ਹੋਰ ਵੀ, ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਕੋ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਖੇਤਰ ਦੇ ਇੱਕ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵੰਡ ਅਤੇ ਨਿਯਮਨ ਦੀ ਹੱਦ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਚੌੜਾਈ ਅਤੇ ਹੱਦ ਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।”

(ਪੇਪਰਬੁੱਕ ਤੋਂ ਸ਼ਬਦਸ਼ਾਹ ਉਧਾਰਿਤ)

7. ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਲੋਜ਼ 6 ਅਤੇ 7 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨਿਰਦਿਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

"6. ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਤਰੀਕਾ:

6.1 ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਕੁਝ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਕ ਅਤੇ ਵਾਈਲਡਲਾਈਫ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਨਾਜ਼ੁਕ ਇਕੋਸਿਸਟਮ 'ਤੇ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਮੰਜ਼ਿਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਦਮ ਵਜੋਂ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਦੇ ਪੈਟਰਨ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ, ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਉਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜੋ ਹਰੇਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ (ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਕਸ, ਸੈਂਕਚੁਰੀਜ਼) ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕੋਰੀਡੋਰਾਂ ਦੀ ਵੀ। ਇਹ ਸੂਚੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਰੇਂਜ ਅਫਸਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਰੇਂਜ ਦੇ 10 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ।

6.2 ਉਪਰੋਕਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਾਈਲਡਲਾਈਫ ਵਾਰਡਨ, ਇੱਕ ਇਕੋਲੋਜਿਸਟ, ਸਥਾਨਕ ਸਵੈ-ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਰੈਵੇਨਿਊ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇ। ਉਕਤ ਕਮੇਟੀ ਸੁਝਾਵ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ:

(i) ਵਿਚਾਰਧੀਨ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਲਈ ਇਕੋ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਜ਼ੋਨਾਂ ਦੀ ਹੱਦ।

(ii) ਅਜਿਹੇ ਜ਼ੋਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸ਼ਾਕ ਐਬਜ਼ਾਰਬਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ।

(iii) ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਇਕੋ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਜ਼ੋਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕੇ ਸੁਝਾਉਣਾ।

(iv) ਖੇਤਰ ਲਈ ਮਾਸਟਰ ਪਲਾਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ਾਧਾਰਿਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਸੁਝਾਵ ਦੇਣਾ।

6.3 ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਮੁੱਖ ਵਾਈਲਡਲਾਈਫ ਵਾਰਡਨ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੂਚੀ ਐਨੈਕਸਚਰ-ਆਈ ਵਜੋਂ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ):-

(i) ਮਨਾਹੀ

(ii) ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਸੀਮਿਤ।

(iii) ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਯੋਗ

6.4 ਇੱਕ ਵਾਰ ਇਕੋ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਜ਼ੋਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਪਰਿਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਮੰਤਰਾਲਾ ਨੂੰ ਅਗਾਊ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪਰਿਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਲਈ ਹੋਰ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਲਈ। ਇੱਥੇ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਰਾਜ/ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਅਗਰੇਤਾ ਨਾਲ ਕਾਪੀ ਸਮੇਤ ਪਰਿਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਮੰਤਰਾਲਾ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵ (ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਲਈ ਹੋਵੇ) ਪੂਰੇ ਹੋਣ। ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜਮਾ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੰਕੇਤਕ ਸੂਚੀ ANNEXURE-2 ਤੇ ਹੈ।

6.5 ਇੱਥੇ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਜ/ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ, ਦੋਵੇਂ ਰਾਜ/ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਯਤਨ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਆਪਸੀ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਨਾਲ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਇਕੋਸੈਂਸਿਟਿਵ ਜ਼ੋਨ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ।

6.6 ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਯਤਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ESZ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦਿਨਚਰਿਆ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਬਲਕਿ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਕੀਮਤੀ ਜੰਗਲਾਤ/ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਅਸਰ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨਾ ਹੈ। ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਇਕੋ-ਸੈਂਸਿਟਿਵ ਜ਼ੋਨ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਜੋ ਕਿ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ANNEXURE-3 ਤੇ ਹਵਾਲੇ ਅਤੇ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਨਾਲ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ।

ਇਹ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸੰਕੇਤਕ ਸੁਭਾਵ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਜ / ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੌਮੀ ਪਾਰਕਾਂ, ਵਨਯਜੀਵ ਅਭਿਆਰਣਿਆਂ, ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗਲਿਆਰਿਆਂ, ਆਦਿ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਵਜੋਂ ਵਰਤ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰਾਂ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਅਸਰ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਅਤੇ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ।

(ਪੇਪਰਬੁੱਕ ਤੋਂ ਸ਼ਬਦਸ਼ਾਹ ਉਧਾਰਨ)

8. ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ, ਵਪਾਰਕ ਖਣਨ, ਆਰੀ ਮਿਲਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕਾਰਨ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ, ਲੱਕੜ ਦੇ ਵਪਾਰਕ ਇਸਤੇਮਾਲ, ਵੱਡੇ ਹਾਈਡ੍ਰੋ-ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਤਰਨਾਕ

ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਉਤਪਾਦਨ ਜਾਂ ਇਸਤੇਮਾਲ, ਪਰਿਟਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼, ਗਰਮ-ਹਵਾ ਦੇ ਗੁਬਾਰੇ, ਕੁਦਰਤੀ ਜਲ ਸਰੋਤਾਂ ਜਾਂ ਥਲ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਲ-ਜਲ ਅਤੇ ਠੋਸ ਕੂੜਾ ਦਾ ਨਿਕਾਸ ਕਰਨਾ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਹੋਰ [ਅਨਿਰੁੱਧ ਬੋਸ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਕੁਝ ਹੋਰ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਘੱਟ ਹੈ, ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

9. 4ਥ$_{\text{SUPERSCRIPT}}$ ਅਗਸਤ 2006 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਅੰਤਰ-ਆਲਿਆ, ਵਾਈਲਡ ਲਾਈਫ (ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1972 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 18, 26-ਏ ਜਾਂ 35 ਅਧੀਨ ਐਲਾਨੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਕ/ਵਨਯਜੀਵ ਸੰਕਟਰ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜ਼ੋਨਾਂ ਵਿੱਚ ਖਣਨ ਲਈ ਅਸਥਾਈ ਕਾਰਜ ਪਰਮਿਟ ਦੇਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਸੀ। ਇੱਕ ਅੰਤਰਿਮ ਉਪਾਯ ਵਜੋਂ, ਇੱਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜ਼ੋਨ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਆਈ.ਏ. (ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 1000 ਦੇ 2003) ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ।

10. ਸੀ.ਈ.ਸੀ. ਦੀ ਦੂਜੀ ਰਿਪੋਰਟ ਜੋ 20ਥ$_{\text{SUPERSCRIPT}}$ ਸਤੰਬਰ 2012 ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਈ.ਐਸ.ਜ਼ੈਡ. ਦੀ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਐਲਾਨ ਸੰਬੰਧੀ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੈ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ "ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਵਨਯਜੀਵ ਸੰਕਟਰਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜ਼ੋਨਾਂ (ਇਕੋ-ਸੈਂਸਿਟਿਵ ਜ਼ੋਨਾਂ) ਬਾਰੇ ਨੋਟ" ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ:-

"10. ਇਹ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜ਼ੋਨਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਐਲਾਨ ਸੰਬੰਧੀ ਕੋਈ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਪ੍ਰਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਸੰਪੂਰਣਤਾ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ, ਸੀ.ਈ.ਸੀ. ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।"

iii) ਸ਼੍ਰੇਣੀ-ਸੀ - ਉਹ ਸੁਰੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ 100 ਵਰਗ ਕਿ.ਮੀ. ਤੋਂ 200 ਵਰਗ ਕਿ.ਮੀ. ਤੱਕ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ 85 ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁੱਲ ਖੇਤਰਫਲ ਲਗਭਗ 12,066 ਵਰਗ ਕਿ.ਮੀ. (ਕੁੱਲ ਸੁਰੱਖਿਆ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰਫਲ ਦਾ ਲਗਭਗ 7.55 %) ਹੈ; ਅਤੇ

iv) ਸ਼੍ਰੇਣੀ-ਡੀ - ਉਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ 100 ਵਰਗ ਕਿ.ਮੀ. ਤੱਕ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ 344 ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁੱਲ ਖੇਤਰਫਲ ਲਗਭਗ 7,422 ਵਰਗ ਕਿ.ਮੀ. ਹੈ (ਸਾਰੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ ਖੇਤਰਫਲ ਦਾ ਲਗਭਗ 4.65 %)।

12. ਜਿਥੇ ਦੋ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰਫਲਾਂ ਦੇ ਜੋੜ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ (ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਖੇਤਰਫਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ) ਉਚਿਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਜਾਣਗੇ। ਕੁਝ ਲਗਦੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵੇਰਵੇ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:

i) ਕਾਰਬੇਟ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਕ (520 ਵਰਗ ਕਿ.ਮੀ.) ਅਤੇ ਸੋਨਾਨਾਦੀ ਸੈਂਕਚੁਰੀ (301 ਵਰਗ ਕਿ.ਮੀ) - ਕੁੱਲ ਖੇਤਰਫਲ 821 ਵਰਗ ਕਿ.ਮੀ. ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਦੋਵੇਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ-ਏ ਵਿੱਚ ਆਉਣਗੇ;

ii) ਗਿਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਕ (258 ਵਰਗ ਕਿ.ਮੀ.) ਅਤੇ ਗਿਰ ਸੈਂਕਚੁਰੀ (1,153 ਵਰਗ ਕਿ.ਮੀ.) - ਕੁੱਲ ਖੇਤਰਫਲ 1,411 ਵਰਗ ਕਿ.ਮੀ. ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਦੋਵੇਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ-ਏ ਵਿੱਚ ਆਉਣਗੇ;

iii) ਪੇਰਿਯਾਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਕ (350 ਵਰਗ ਕਿ.ਮੀ.) ਅਤੇ ਪੇਰਿਯਾਰ ਸੈਂਕਚੁਰੀ (427 ਵਰਗ ਕਿ.ਮੀ.) - ਕੁੱਲ ਖੇਤਰਫਲ 777 ਵਰਗ ਕਿ.ਮੀ. ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਦੋਵੇਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ-ਏ ਵਿੱਚ ਆਉਣਗੇ;

iv) ਸਤਪੁੜਾ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਕ (585 ਵਰਗ ਕਿ.ਮੀ.), ਬੋਰੀ ਸੈਂਕਚੁਰੀ (485 ਵਰਗ ਕਿ.ਮੀ.) ਅਤੇ ਪਚਮੜੀ

ਸੈਂਕਚੁਰੀ (417 ਵਰਗ ਕਿ.ਮੀ.) - ਕੁੱਲ ਖੇਤਰਫਲ 1488 ਵਰਗ ਕਿ.ਮੀ. ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਤਿੰਨੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ-ਏ ਵਿੱਚ ਆਉਣਗੇ;

iv) ਵਾਲਮੀਕਿ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਕ (335 ਵਰਗ ਕਿ.ਮੀ.) ਅਤੇ ਵਾਲਮੀਕਿ ਸੈਂਕਚੁਰੀ (545 ਵਰਗ ਕਿ.ਮੀ.) - ਕੁੱਲ ਖੇਤਰਫਲ 880 ਵਰਗ ਕਿ .ਮੀ. ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਦੋਵੇਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ-ਏ ਵਿੱਚ ਆਉਣਗੇ;

vi) ਤਾਦੋਬਾ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਕ (116 ਵਰਗ ਕਿ.ਮੀ.) ਅਤੇ ਅੰਧਾਰੀ ਵਾਈਲਡਲਾਈਫ ਸੈਂਕਚੁਰੀ (509 ਵਰਗ ਕਿ.ਮੀ.) - ਕੁੱਲ ਖੇਤਰਫਲ 625 ਵਰਗ ਕਿ.ਮੀ. ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਦੋਵੇਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ-ਏ ਵਿੱਚ ਆਉਣਗੇ; ਅਤੇ

vii) ਸਰਿਸਕਾ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਕ (273 ਵਰਗ ਕਿ.ਮੀ.) ਅਤੇ ਸਰਿਸਕਾ ਸੈਂਕਚੁਰੀ (219 ਵਰਗ ਕਿ.ਮੀ.) - ਕੁੱਲ ਖੇਤਰਫਲ 492 ਵਰਗ ਕਿ.ਮੀ. ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਦੋਵੇਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ-ਬੀ ਵਿੱਚ ਆਉਣਗੇ;

13. ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ 'ਸ਼੍ਰੇਣੀ-ਏ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ-ਬੀ' ਵਿੱਚ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦਾ ਸੇਫਟੀ ਜ਼ੋਨ, ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਦੋ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਫਾਸਲੇ 'ਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਸਮੇਤ ਗੈਰ-ਜੰਗਲਾਤ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਦੂਰੀਆਂ, ਸ਼੍ਰੇਣੀ-ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ-ਡੀ ਵਿੱਚ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਕ੍ਰਮਵਾਰ 500 ਮੀਟਰ ਅਤੇ 100 ਮੀਟਰ ਰੱਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

14. ਖਾਣਾਂ ਦੇ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ/ਨਵੀਨੀਕਰਨ (ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਪੱਲਾਂ ਤੋਂ ਬੋਲਡਰਾਂ, ਬਜਰੀ ਅਤੇ ਰੇਤ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ), ਖਤਰਨਾਕ ਉਦਯੋਗਾਂ, ਈਂਟਾਂ ਦੇ ਭੱਠੇ, ਲੱਕੜ ਆਧਾਰਿਤ ਉਦਯੋਗ (ਐਮ.ਡੀ.ਐਫ./ਪਾਰਟੀਕਲ ਬੋਰਡਸ ਪਲਾਂਟਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ) ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨੂੰ ਸੇਫਟੀ ਜ਼ੋਨ (ਇਕੋ-ਸੈਂਸਿਟਿਵ ਜ਼ੋਨਾਂ) ਵਿੱਚ ਮਨਾਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਦਯੋਗਾਂ (ਮਨਾਹੀ ਵਾਲੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ) ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ, ਹੋਟਲਾਂ ਅਤੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟਾਂ ਸਮੇਤ ਰਿਜ਼ੋਰਟਾਂ, ਵਪਾਰਕ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਹਾਈਡਲ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ, ਸਿੰਚਾਈ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ, ਨਹਿਰਾਂ, 33 ਕੇਵੀ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਦੀਆਂ ਟਰਾਂਸਮਿਸ਼ਨ ਲਾਈਨਾਂ ਅਤੇ ਵਿਤਰਣ ਲਾਈਨਾਂ ਦੀ ਬਿਛਾਈ, ਪੰਜ ਮੀਟਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚੌੜਾਈ ਵਾਲੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਅਤੇ ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਪੱਲਾਂ ਤੋਂ ਬੋਲਡਰਾਂ, ਬਜਰੀ ਅਤੇ ਰੇਤ ਦਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਨਿਯਮਿਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜੋ ਕੇਵਲ ਪਰਿਵੇਸ਼ ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਅਤੇ ਵਨਯੀਜ ਬੋਰਡ ਲਈ ਖੜ੍ਹੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਨਜ਼ੂਰੀਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੋ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਮਨਾਹੀ ਜਾਂ ਨਿਯਮਿਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਜੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਮਨਜ਼ੂਰੀਯੋਗ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਜੋਂ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

15. ਸੰਬੰਧਿਤ ਰਾਜ/ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਘੱਟ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਸਥਾਨਾਂਤਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਵੇਗਾ (ਕਹੋ ਕਿ ਸ਼੍ਰੇਣੀ-ਸੀ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ-ਬੀ) ਜੇਕਰ ਉਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੋਣ:

i) ਝੰਡੇਦਾਰ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ/ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪੈਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਾਘ, ਸ਼ੇਰ, ਹਾਥੀ, ਗੈਂਡਾ, ਬਰਫਾਨੀ ਚੀਤਾ, ਲਾਲ ਪਾਂਡਾ, ਹੰਗੁਲ, ਮਸਕ ਹਿਰਨ, ਵੱਡਾ ਭਾਰਤੀ ਬਸਟਰਡ, ਸ਼ੇਰ ਪੂਛ ਵਾਲਾ ਮਕਾਕ, ਫਲੋਰੀਕੈਨਜ਼ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ;

ii) ਨਾਜ਼ੁਕ ਇਕੋ-ਸਿਸਟਮ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵੈਸਟਰਨ ਘਾਟਸ, ਉੱਤਰੀ ਪੂਰਬੀ ਰਾਜ, ਉੱਚੀ ਉਚਾਈ ਵਾਲੇ ਫਲੋਰਾ ਅਤੇ ਫੌਨਾ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ, ਵਰਖਾ ਜੰਗਲ, ਮੈਂਗਰੋਵ, ਸਮੁੰਦਰੀ ਇਕੋ-ਸਿਸਟਮ;

iii) ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਸਾਈਟਾਂ; ਅਤੇ

iv) ਵੇਟਲੈਂਡ ਇਕੋ-ਸਿਸਟਮ

16. ਸੰਬੰਧਿਤ ਰਾਜ/ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰਾਂ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ, ਮੌਜੂਦਾ ਉਦਯੋਗਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਜਾਂਚ ਪੜਤਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਤੇ, ਜੇਕਰ ਲੋਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਚੰਗਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇੱਕ ਉੱਚੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸਥਾਨਾਂਤਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵ(ਾਂ)

ਅੱਗੇ ਵਧਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਸੇਫਟੀ ਜ਼ੋਨ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵ(ਾਂ) ਵੀ ਅੱਗੇ ਵਧਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੋਏਫ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਨਯੀਜ ਬੋਰਡ ਲਈ ਖੜ੍ਹੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇਗਾ। ਐਨਬੀਡਬਲਿਊਐਲ ਦੀ ਖੜ੍ਹੀ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕਲੀਅਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸਦੀ ਆਗਿਆ ਲਈ ਜਾ ਸਕੇ। ਕੇਵਲ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਆਗਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਉੱਚੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਸਥਾਨਾਂਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

17. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਵਨਯਜੀਵ ਅਭਿਆਰਣਿਆਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਖੇਤਰ (ਇਕੋ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਜ਼ੋਨ) ਮੋਏਫ (ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੂਚਨਾਵਾਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਣ) ਦੁਆਰਾ ਸੂਚਿਤ ਹੇਠਲੇ ਇਕੋ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਜ਼ੋਨਾਂ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਹੋਣਗੇ:

i) ਐਸ.ਓ. 20(ਈ), (6/1/1989) - ਮੁਰੁਦ-ਜੰਜੀਰਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰਾਇਗੜ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ 'ਤੇ ਉਦਯੋਗਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ;

ii) ਐਸ.ਓ. 102(ਈ), (1/2/1989) - ਡੂੰ ਘਾਟੀ (ਯੂ.ਪੀ.) ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗਾਂ, ਖਣਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ;

iii) ਐਸ.ਓ. 416(ਈ), (20/6/1991) - ਦਹਾਨੂ ਤਾਲੂਕਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਥਾਣੇ (ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ) ਨੂੰ ਇਕੋਲੋਜੀਕਲੀ ਫ੍ਰੈਜ਼ਾਈਲ ਏਰੀਆ ਵਜੋਂ ਐਲਾਨਿਆ, 1999 ਵਿੱਚ ਸੋਧ;

iv) ਐਸ.ਓ.319(ਈ), (7/5/1992) - ਅਰਾਵਲੀ ਰੇਂਜ ਵਿੱਚ ਪਰਿਆਵਰਣ ਦੇ ਹਰਾਸ ਨੂੰ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁਝ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ;

v) ਐਸ.ਓ. 481 (ਈ), (5/7/1996) - ਕਾਜੀਰੰਗਾ ਦੇ ਪੂਰਬ ਵਿੱਚ ਨੁਮਾਲੀਗੜ੍ਹ, ਕੋਈ ਵਿਕਾਸ ਜ਼ੋਨ ਨਹੀਂ;

vi) ਐਸ.ਓ. 884(ਈ), (19/12/1996) - ਦਹਾਨੂ ਤਾਲੂਕਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਥਾਰਟੀ, 1996, 2001 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ;

vii) ਐਸ.ਓ. 350(ਈ), (13/5/1998) - ਤਾਜ ਟ੍ਰੈਪੇਜ਼ੀਅਮ ਜ਼ੋਨ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ (ਰੋਕਥਾਮ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ) ਅਥਾਰਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ;

viii) ਐਸ.ਓ. 825(ਈ), (17.9.1998) - ਪਚਮੜ੍ਹੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਇਕ ਇਕੋ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਜ਼ੋਨ ਵਜੋਂ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ;

ix) ਐਸ.ਓ. 52(ਈ), (17/1/2001) ਮਹਾਬਲੇਸ਼ਵਰ ਪੰਚਗਨੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਇਕ ਇਕੋ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਜ਼ੋਨ ਵਜੋਂ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ; x) ਐਸ.ਓ. 133 (ਈ), (4/2/2003) - ਮਾਥੇਰਾਨ ਅਤੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਇਕ ਇਕੋ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਜ਼ੋਨ ਵਜੋਂ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

xi) ਐਸ.ਓ. 83 (ਈ), (16/01/2004) - ਐਸ.ਓ. 133(ਈ) ਦੀ ਮਿਤੀ 4/2/2003 ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੋਧ;

xii) ਐਸ.ਓ. 1545(ਈ), (25/06/2009), ਮਾਊਂਟ ਅਬੂ ਨੂੰ ਇਕੋ-ਸੈਂਸਿਟਿਵ ਜ਼ੋਨ ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ।

xiii) ਐਸ.ਓ. 1260(ਈ), (31/05/2012) - ਗਿਰਨਾਰ ਰਿਜ਼ਰਵ ਫਾਰੈਸਟ ਨੂੰ ਇਕੋ-ਸੈਂਸਿਟਿਵ ਜ਼ੋਨ ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ।

18. ਇਹ ਆਦਰ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਕਾਂ/ ਵਨਯਜੀਵ ਅਭਿਆਰਣਿਆਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜ਼ੋਨਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਅਸਾਧਾਰਣ ਦੇਰੀ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਾਲ ਲਈ ਲਟਕੀਆਂ ਨਾ ਰਹਿ ਜਾਣ।"

(ਪੇਪਰਬੁੱਕ ਤੋਂ ਸ਼ਬਦ ਦਰ ਸ਼ਬਦ ਉਧਾਰਿਤ)

11. ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨਾਲ, 18 ਜਨਵਰੀ 2013 ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਹਾਇਕ ਨੋਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜੰਗਲਾਤ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਈ.ਐਸ.ਜ਼ੈਡ. ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਅਨਸ਼ਾਨ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ: -

“4. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਕਾਂ/ ਵਨਯਜੀਵ ਅਭਿਆਰਣਿਆਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜ਼ੋਨ ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਅਸਾਧਾਰਣ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਜ਼ਮੀਨੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ, ਸੀ.ਈ.ਸੀ. ਦਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਮੰਤਵ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਕ/ ਅਭਿਆਰਣਿਆਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜ਼ੋਨਾਂ ਬਾਰੇ ਜਲਦੀ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੀ.ਈ.ਸੀ. ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਾ ਸਿਰਫ ਤੁਰੰਤ ਅਸਰਦਾਰ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਵਿਸਥਾਰਤ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਜ਼ੋਨਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਪਰਯਾਪਤ ਲਚਕ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।”

(ਪੇਪਰਬੁੱਕ ਤੋਂ ਸ਼ਬਦ ਦਰ ਸ਼ਬਦ ਉਧਾਰਿਤ)

12. ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 1000 ਦੇ 2003 ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ, ਕਈ ਹੋਰ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਣਨ ਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਵਨਯਜੀਵ ਅਭਿਆਰਣ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ 4 ਅਗਸਤ 2006 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ [ਜੋ ਕਿ (2010) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 740 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ] ਅਸਥਾਈ ਕਾਰਜ ਪਰਮਿਟਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪੂਰਵ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਪੂਰਵ ਸ਼ਰਤਾਂ, ਇੰਟਰ-ਅਲੀਆ, ਸਨ: -

“19. (i) ਟੀ.ਡਬਲਿਊ.ਪੀ. ਸਿਰਫ ਖਾਨ ਲੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਲੀਜ਼ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਬਿਨੈਕਾਰ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ;

(ii) ਖਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਕ/ਅਭਿਆਰਣ ਅੰਦਰ ਸਥਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਜੰਤੂ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 1972 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 18, 26-ਏ ਜਾਂ 35 ਅਧੀਨ ਸੂਚਿਤ ਹੈ;

(iii) ਟੀ.ਡਬਲਿਊ.ਪੀ. ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਉਪਰੋਕਤ ਪੂਰਵ ਸ਼ਰਤ (ii) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜ਼ੋਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਖਾਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ (ਇੱਕ ਅੰਤਰਿਮ ਉਪਾਯ ਵਜੋਂ, ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਅਭਿਆਰਣ ਬਾਰੇ ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 1000 ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜ਼ੋਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ);

(iv) ਉਹ ਯੂਜ਼ਰ ਏਜੰਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਖਾਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਤੋੜਿਆ ਹੈ (ਜਿਸ ਲਈ ਟੀ.ਡਬਲਿਊ.ਪੀ. ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ) ਕੋਲ ਹੈ ਜਾਂ ਸੀ ਲੋੜੀਂਦਾ ਪਰਿਆਵਰਣ ਕਲੀਅਰੈਂਸਾਂ ਅਤੇ ਟੀ.ਡਬਲਿਊ.ਪੀ. ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਯੂਜ਼ਰ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਖਾਨ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਵੀ ਖਾਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਜੰਗਲ (ਸੰਰਕਸ਼ਣ) ਐਕਟ (ਛੋਟੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ “ਐਫ.ਸੀ. ਐਕਟ”) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਐਫ.ਸੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਐਫ.ਸੀ. ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਮੈਰਿਟ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਔਪਚਾਰਿਕ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇਕਰ ਪਿਛਲੀਆਂ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਆਵਰਣ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਮੰਤਰਾਲਾ (ਛੋਟੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ “ਐਮ.ਓ.ਈ.ਐਫ.”) ਦੁਆਰਾ ਐਫ.ਸੀ. ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਪਿੱਛੇ ਦੇ ਅਸਰ ਨਾਲ ਨਿਯਮਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਟੀ.ਡਬਲਿਊ.ਪੀ. ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ;

(v) ਐਫ.ਸੀ. ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਖਾਨ ਲੀਜ਼ (ਜਾਂ ਖਾਨ ਲੀਜ਼ ਦੇ ਨਵੀਨੀਕਰਨ) ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ (ਪਰ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ) ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵਨੀਕਰਣ, ਪੁਨਰੁਦ੍ਧਾਰ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਾਈਟ ਉੱਤੇ ਓਵਰਬਰਡਨ ਡੰਪਿੰਗ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ;

(vi) ਯੂਜ਼ਰ ਏਜੰਸੀ ਨੇ, ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਐਫ.ਸੀ. ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਜੰਗਲ (ਸੰਰਕਸ਼ਣ) ਨਿਯਮ, 1980 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪੂਰੇ ਵੇਰਵੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਹ ਅਰਜ਼ੀ ਜੋ ਟੀ.ਡਬਲਿਊ.ਪੀ. ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਯੂਜ਼ਰ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯਾ ਤਾਂ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵਨੀਕਰਣ, ਚਰਣਬੱਧ ਪੁਨਰੁਦ੍ਧਾਰ ਯੋਜਨਾ, ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ, ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਨਿਕਾਲੇ ਗਏ ਖਨਿਜਾਂ ਦੀਆਂ ਵੇਰਵਿਆਂ ਆਦਿ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ;

(vii) ਇੱਕ ਟੀ.ਡਬਲਿਊ.ਪੀ. ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੰਡੇ ਗਏ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਲੀਜ਼ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੌਰਾਨ ਹੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਟੀ.ਡਬਲਿਊ.ਪੀ. ਨੂੰ ਉਸ ਖੇਤਰ ਲਈ ਜਾਂ ਉਸ ਖੇਤਰ ਤੱਕ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ ਅਟੁੱਟ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਖਾਣ ਲੀਜ਼ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂ ਐਫ.ਸੀ. ਐਕਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਤੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ;

(viii) ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਟੀ.ਡਬਲਿਊ.ਪੀ. ਦੀ ਅਵਧੀ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ: ਜਿੱਥੇ ਐਫ.ਸੀ. ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਨੁਮਤੀ ਦੇ ਦਾਨ ਲਈ ਇੱਕ ਬਿਨੈ ਦੌਰਾਨ ਟੀ.ਡਬਲਿਊ.ਪੀ. ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਤਾਂ ਬਿਨੈਕਾਰ, ਉਸੇ ਟੀ.ਡਬਲਿਊ.ਪੀ. ਦੀ ਤਾਕਤ 'ਤੇ, ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਲਈ ਕਾਰਜ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਬ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਹੋ ਜਾਣ; ਅਤੇ

(ix) ਐਮ.ਐਮ.ਆਰ.ਡੀ. ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਵੈਧ ਲੀਜ਼ ਮੌਜੂਦ ਹੈ (ਮਿਨਰਲ ਕੰਸੈਸ਼ਨ ਰੂਲਜ਼ ਦੇ ਨਿਯਮ 24-ਏ(6) ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਸਤਾਰ ਸਮੇਤ) ਟੀ.ਡਬਲਿਊ.ਪੀ. ਦੇ ਖੇਤਰ ਲਈ।"

13. ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 1000 ਦੇ 2003 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਈ.ਏ.ਜ਼ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਵਾਂਗੇ-

(i) ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 982-984 ਦੇ 2003, 1026-1028 ਦੇ 2004, 1123-1124 ਦੇ 2004, 1197-1199 ਦੇ 2004, 1210-1211 ਦੇ 2004, 1250-1251 ਦੇ 2004 ਅਤੇ 2006 ਦੇ 1512 ਵਿੱਚ ਬਿਨੈਕਾਰ ਫਰਮਾਂ ਹਨ ਜੋ ਖਾਣ ਲੀਜ਼ ਧਾਰਕ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 1000 ਦੇ 2003 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਾਹਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ (ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 1512 ਵਿੱਚ ਬਿਨੈਕਾਰ, ਯਾਨੀ ਮੈਸਰਜ਼. ਅੰਧੀ ਮਾਰਬਲਜ਼ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ) ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਰੇ ਨੇ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵੀ ਮੰਗੇ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਣ ਕਾਰਜ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਸਕਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਮੈਸਰਜ਼. ਜੈਪੁਰ ਮਿਨਰਲ ਡਵੈਲਪਮੈਂਟ ਸਿੰਡੀਕਲ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ (ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 1123-1124 ਦੇ 2004) ਨੇ ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਵਾਈਲਡ ਲਾਈਫ (ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1972 ਦੀ ਧਾਰਾ 66(4) ਉਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 570 ਦੇ 2002) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਕਤ ਬਿਨੈ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਜੰਗਲ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਖਾਣ ਕਾਰਜ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਗੀ ਗਈ ਹੈ। ਵਾਈਲਡ ਲਾਈਫ (ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1972 ਅਧੀਨ ਬਿਨੈਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਦੰਡਾਤਮਕ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਮੰਗੇ ਗਏ ਹਨ।

(ii) ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 982-984 ਦੇ 2003 ਵਿੱਚ ਅਰਜੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਮਗਨ ਦੇਵੀ ਮੀਨਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਖਾਣ ਦਾ ਖੇਤਰ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਕਿ ਰਿਜ਼ਰਵ ਜੰਗਲ/ਅਭਿਆਰਣ ਦੇ ਬਾਹਰ ਥਾਲੀ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿੱਲਰ ਨੰਬਰ 407 (ਜੰਗਲ/ਅਭਿਆਰਣ ਖੇਤਰ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬਿੰਦੂ) ਦੇ ਬਾਹਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜੈਪੁਰ ਦੇ ਖਾਣ ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਖਾਣ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਅਤੇ ਭੂ-ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਭਾਗ, ਜੈਪੁਰ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਲੋਂ 30ਵੀਂ ਮਈ 2003 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੱਤਰ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਅਤਾ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਵਾਈਲਡਲਾਈਫ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਦੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਖਾਣ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਬੱਧੀ ਦੇ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਤੱਕ ਉਡੀਕ ਕੀਤੀ।

(iii) ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 1210-1211 ਦੇ 2004 ਵਿੱਚ, ਅਰਜੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਮਧੂ ਅਗਰਵਾਲ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਪਿੱਲਰ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ ਪਿੱਲਰ ਨੰਬਰ 428 ਤੱਕ ਉਕਤ ਅਭਿਆਰਣ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਨਵੀਂ ਨਿਸ਼ਾਨਬੱਧੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਨਿਸ਼ਾਨਬੱਧੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਿਜ਼ਰਵ ਜੰਗਲ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵੀ ਮੰਗੇ ਹਨ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਰਜੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਨੇ ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਤਹਿਸੀਲ ਵਿੱਚ ਰਾਇਆਂਵਾਲਾ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦਿਗੋਟਾ ਫਾਰੈਸਟ ਬਲਾਕ 61 ਵਿੱਚ ਡੋਲੋਮਾਈਟ ਦੀ ਖਾਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਰਹੀ ਹੈ।

(iv) ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 1250-1251 ਦੇ 2004 ਨੂੰ ਭੂਸ਼ਣ ਸ਼ਰਮਾ ਵਲੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਸ਼ਾਰਦਾ ਦੇਵੀ ਦੇ ਵਾਰਸ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਵਾਈਲਡਲਾਈਫ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਖਾਣ ਦੇ ਮੂਲ ਅਲਾਟੀ ਸਨ। ਅਰਜੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ 30ਵੀਂ ਮਈ 2003 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਜੈਪੁਰ ਦੇ ਖਾਣ ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਖਾਣ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਅਤੇ ਭੂ-ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਭਾਗ, ਜੈਪੁਰ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਲੋਂ ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਦੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਵੇਖਣ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਵਾਈਲਡਲਾਈਫ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖਾਣ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜਾਰੀ ਸਨ। ਸੀ.ਈ.ਸੀ. ਦੀ 27ਵੀਂ ਮਈ 2003 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੋ ਪਿੰਡਾਂ, ਸੰਕੋਟਦਾ ਅਤੇ ਥਾਲੀ, ਵਿੱਚ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਕਈ ਖਾਣਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਸੀ.ਈ.ਸੀ. ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਪਾਇਆ ਕਿ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸ਼ਾਮਲ ਖੇਤਰ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਜੰਗਲ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ ਅਤੇ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਦੇ ਬਾਹਰ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਸਟੇਟ ਨੇ ਆਪਣੇ 15ਵੀਂ ਅਪ੍ਰੈਲ 2004 ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੌਕਾ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਬੱਧੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

(v) ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 1512 ਦੇ 2006 ਵਿੱਚ, ਐਮ/ਐਸ. ਅੰਧੀ ਮਾਰਬਲਸ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਿਨੈਕਾਰ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਖਾਨਾਂ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੰਗਲ/ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਤੋਂ 100 ਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੱਕ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ।

(vi) ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 3880 ਦੇ 2015 ਵਿੱਚ, ਬਿਨੈਕਾਰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਸਟੇਟ ਹੈ। ਇਸ ਬਿਨਤੀ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਸੈਂਕਚੁਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਪਾਰਕਾਂ ਦੇ ਈ.ਐਸ.ਜ਼ੈਡ. ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਉਚਿਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸੀ.ਈ.ਸੀ. ਦੁਆਰਾ 21ਵੀਂ ਅਕਤੂਬਰ 2014 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੌਮੀ ਪਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਸੈਂਕਚੁਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਖਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ 4ਥੀ ਅਗਸਤ 2006 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਵੀ ਮੰਗੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਂਗੇ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਸਟੇਟ ਨੇ ਕਈ ਹੋਰ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਦਾ ਆਮ ਵਿਸ਼ਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਖਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਅਨੁਮਤੀ ਦੇਣ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਊਰਜਾਵਾਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਹੈ। ਰਾਜ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜੰਗਲਾਂ ਅਤੇ ਈ.ਐਸ.ਜ਼ੈਡ. ਦੇ ਬਾਹਰ ਮੌਜੂਦਾ ਖਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਗਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਖਾਨਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਫੌਰੈਸਟ (ਕੰਜਰਵੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1980 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ 31ਸਤੰਬਰ 1982 ਨੂੰ ਕਹੀ ਗਈ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

14. ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਵਿੱਚ ਖਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸੀ.ਈ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬਿਨਤੀਆਂ ਕੱਢੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਕਤ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜੰਗਲਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਇਕਸਾਰ ਈ.ਐਸ.ਜ਼ੈਡ. ਮਿਆਰਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। 14ਵੀਂ ਜੁਲਾਈ 2003 ਨੂੰ, ਸੀ.ਈ.ਸੀ. ਦੀਆਂ 27ਵੀਂ ਦਸੰਬਰ 2002 ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 887 ਦੇ 2003 ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਉਕਤ ਬਿਨਤੀ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਲੱਕੜ ਆਧਾਰਿਤ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ, ਅਤੇ, ਇੰਟਰ-ਅਲੀਆ, 64 ਆਰੀ ਮਿਲਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਉਸ ਬਿਨਤੀ ਨੂੰ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਣਾ ਲਈ ਇੱਕ ਦਿਸ਼ਾ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਯੋਗ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਬਿਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੀ.ਈ.ਸੀ. ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਹ ਇਸ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਨੂੰ ਉਕਤ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ

ਗਿਆ ਸੀ।

(i) ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 1412 ਦੇ 2005 ਵਿੱਚ, ਬਿਨੈਕਾਰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਟਿੰਬਰ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਮਹਾਸੰਘ ਅਤੇ ਪੂਨਾ ਟਿੰਬਰ ਮਰਚੈਂਟ (ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਦੇ ਆਰੀ ਮਿਲਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ) ਹਨ। ਉਹ ਇਸ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 887 ਦੇ 2003 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ 64 ਆਰੀ ਮਿਲ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਣਾ ਲਈ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇ ਗ੍ਰਾਂਟ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 16ਵੀਂ ਜੁਲਾਈ 1981 ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਬੰਬੇ ਫੌਰੈਸਟ ਨਿਯਮਾਂ, 1942 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਕਤ ਆਦੇਸ਼ (ਦੀ 14ਵੀਂ ਜੁਲਾਈ 2003) ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਜਾ

(ii) ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 117831 ਦੇ 2019 ਵਿੱਚ ਅਰਜੀਦਾਰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਟਿੰਬਰ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਮਹਾਸੰਘ ਹਨ ਜੋ ਪੂਨਾ ਟਿੰਬਰ ਮਰਚੈਂਟ (64 ਆਰੀ ਮਿੱਲਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ) ਦੇ ਨਾਲ ਆਰੀ ਮਿੱਲਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਸਬੰਧੀ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 1000 ਦੇ 2003 ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਉੱਤੇ ਸੀਮਿਤ ਹਾਂ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਉਪਰੋਕਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ ਸੁਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

15. ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 96949 ਦੇ 2019 ਵਿੱਚ ਅਰਜੀਦਾਰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਹੈ। 11ਵੀਂ$_{\text{SUPERSCRIPT}}$ ਦਸੰਬਰ 2018 ਨੂੰ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 21 ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਵਨਯਜੀਵ ਅਭਿਆਰਣਿਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਥਾਣੇ ਕ੍ਰੀਕ ਫਲੈਮਿੰਗੋ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਅੰਤਰਾਲ, ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹਨ: -

"ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਦਸੰਬਰ, 2006 ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲੰਬਿਤ ਹੈ। 12 ਸਾਲ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਦੱਸੇ ਗਏ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਵਨਯਜੀਵ ਅਭਿਆਰਣਿਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਹਨ।

ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਅਸੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ 21 ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਵਨਯਜੀਵ ਅਭਿਆਰਣਿਆਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ 10 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਖੇਤਰ ਐਕੋ ਸੈਂਸਿਟਿਵ ਜ਼ੋਨ ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਮੋਇਫ ਵੱਲੋਂ। ਮੋਇਫ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਮੋਇਫ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋ ਹਫ਼ਤੇ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਾਲ ਹੀ।

ਫਰਵਰੀ, 2019 ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲੇ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰੋ।

ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਹੋਰ [ਅਨਿਰੁੱਧ ਬੋਸ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ।

(ਪੇਪਰਬੁੱਕ ਤੋਂ ਸ਼ਬਦ-ਦਰ-ਸ਼ਬਦ ਉਦਧ□ਤ)

ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਹੈ: -

“ਏ) ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਮਿਤੀ 11.2.2018 ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਖੁਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਥਾਣੇ ਕ੍ਰੀਕ ਫਲੈਮਿੰਗੋ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ 10 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਪਰਿਆਵਰਣ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੁਆਰਾ ਇਕੋ ਸੈਂਸਿਟਿਵ ਜ਼ੋਨ ਵਜੋਂ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਵੇ; ਅਤੇ

ਬੀ) ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ 22.05.2019 ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ 0-3.5 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਥਾਣੇ ਕ੍ਰੀਕ ਫਲੈਮਿੰਗੋ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਕੋ ਸੈਂਸਿਟਿਵ ਜ਼ੋਨ ਵਜੋਂ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਵੇ; ਅਤੇ

ਸੀ) ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਠੀਕ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ / ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।"

(ਪੇਪਰਬੁੱਕ ਤੋਂ ਸ਼ਬਦ-ਦਰ-ਸ਼ਬਦ ਉਦਧ□ਤ)

16. ਇਸੇ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਰੀਅਲ ਐਸਟੇਟ ਡਿਵੈਲਪਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ, ਕ੍ਰੇਡਾਈ-ਐਮਸੀਐਚਆਈ ਵੱਲੋਂ ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 65571 ਦੇ 2021 ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 65571 ਦੇ 2021 ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਅਰਦਾਸ ਹੈ:-

"(ਅ) ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 1000 ਵਿੱਚ ਡਬਲਿਊ.ਪੀ. (ਸੀ) ਨੰਬਰ 202 ਦੇ 1995 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਮਿਤੀ 11.2.2018 ਨੂੰ ਸੋਧੋ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਥਾਣੇ ਕ੍ਰੀਕ ਫਲੈਮਿੰਗੋ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿਓ ਕਿ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਇਕੋ ਸੈਂਸਿਟਿਵ ਜ਼ੋਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ 10.03.2021 ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਅਤੇ 08.04.2021 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਰਿਆਵਰਣ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਡਰਾਫਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇ; ਅਤੇ / ਜਾਂ

(ਬੀ) ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮਾਮਲੇ ਦੀਆਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਆਦੇਸ਼(ਾਂ) ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।"

(ਪੇਪਰਬੁੱਕ ਤੋਂ ਸ਼ਬਦ-ਦਰ-ਸ਼ਬਦ ਉਦਧ□ਤ)

17. 11 ਨੂੰ ਹੁਕਮ th ਦਸੰਬਰ 2018 ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ 21 ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਸੈਂਕਚੁਰੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਜੇ ਤੱਕ ਵਾਤਾਵਰਣ, ਜੰਗਲਾਤ ਅਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ESZ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ CEC ਦੀਆਂ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ 20 ਨੂੰ ਵਾਈਲਡ ਲਾਈਫ ਸੈਂਚੁਰੀਜ਼ ਅਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਕਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ th ਸਤੰਬਰ 2012. 11th ਦਸੰਬਰ 2018, ਦ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ MoEF ਅਤੇ CC ਅੱਗੇ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਡਰਾਫਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮਿਤੀ 8 th ਅਪ੍ਰੈਲ 2021 ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਠਾਣੇ ਕਰੀਕ ਫਲੇਮਿੰਗੋ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ MoEF&CC। ਅਜਿਹੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ MoEF&CC ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦਿਓ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਡਰਾਫਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ। ਅਜਿਹਾ ਫੈਸਲਾ, ਜੇਕਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਤੋਂ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤੇ ਬਾਅਦ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਗਰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ. ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਛੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਹਫ਼ਤੇ ਅਤੇ ਉਸੇ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਚਿਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇਗਾ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ.

18. ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 1992 ਦੇ 2007 ਵਿੱਚ, ਐਮ.ਪੀ. ਸਟੇਟ ਮਾਈਨਿੰਗ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਿਟੇਡ ਨੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਰਾਹਤਾਂ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ:-

"i. ਮੌਜੂਦਾ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ;

ii. ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ ਕਿ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 4.8.2006 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਮਾਹਿਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 1413, 1414, 1454 ਵਿੱਚ ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 1413, 1426, 1428,

1440, 1439, 1441, 1444-1445, 1459 ਅਤੇ 1460 ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀ) ਨੰਬਰ 202 ਦੇ 1995 (ਟੀ.ਐਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਥਿਰੁਮੁਲਪਾਦ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਓ.ਆਈ. & ਓਰਸ.) ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਅਸਥਾਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ (ਟੀ.ਡਬਲਯੂ.ਪੀ.) ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਖਣਨ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਾਰੈਸਟ ਕੰਜਰਵੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1980 ਅਧੀਨ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਰੈਗੂਲਰ ਖਾਣ ਲੀਜ਼ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੀ ਖਾਣ ਲੀਜ਼ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੇ ਮਾਈਨਿੰਗ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ।"

(ਪੇਪਰਬੁੱਕ ਤੋਂ ਸ਼ਬਦ-ਦਰ-ਸ਼ਬਦ ਉਧਾਰਿਤ)

19. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 1000 ਦੇ 2003 ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਵਨਯਜੀਵ ਅਭਿਆਰਣਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖਣਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜੰਗਲਾਤ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਈ.ਐਸ.ਜ਼ੈਡ. ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਐਮ.ਪੀ. ਸਟੇਟ ਮਾਈਨਿੰਗ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਿਟੇਡ ਦੁਆਰਾ ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 1992 ਦੇ 2007 ਵਿੱਚ ਮੰਗੀਆਂ ਗਈਆਂ ਰਾਹਤਾਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ/ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਸੰਬੋਧਿਤ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ। ਮਾਈਨਿੰਗ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਇਹ ਅਰਜ਼ੀ ਗੈਰ-ਜੰਗਲ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸਥਾਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਆਗਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਵੀ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

20. ਮੈਸਰਜ਼ ਦੇ ਦੋ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਹਨ। ਅੰਧੀ ਮਾਰਬਲਜ਼ ਪ੍ਰਾ. ਲਿਮਿਟੇਡ 19 ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ th ਫਰਵਰੀ 2004 ਅਤੇ 29 th ਜੁਲਾਈ 2004 ਜਮ੍ਹਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਸੈਂਕਚੂਰੀ ਉਕਤ ਮੈਸਰਜ਼ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਅੰਧੀ ਮਾਰਬਲਜ਼ ਵਿੱਚ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਸੰਚਾਲਿਤ ਮਾਈਨਿੰਗ ਲੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ। ਵਿੱਚ ਸੀ.ਈ.ਸੀ ਰਿਪੋਰਟ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਈ.ਏ. 2003 ਦਾ ਨੰਬਰ 1000, ਇਸ ਕੋਲ ਹੈ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਈਨਿੰਗ ਲੀਜ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੰਗਲਾਤ (ਸੰਭਾਲ) ਐਕਟ, 1980 ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 1972 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਰਜ਼ੀ ਪਰਮਿਟਾਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮਿਤੀ 12 th ਦਸੰਬਰ 1996. ਇਸ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ [(1997) 2 SCC 267] ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ: -

"4. ਜੰਗਲਾਤ ਸੰਭਾਲ ਐਕਟ, 1980 ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਨ-ਵਿਨਾਸ਼ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਅਧਿਨਿਯਮਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਅੰਤਤੋਗਤਵਾ ਪਾਰਿਸਥਿਤਕੀ ਅਸੰਤੁਲਨ ਵਿੱਚ ਪਰਿਣਾਮ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਥੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਜੋ ਜੰਗਲਾਤ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਹਨ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਜੰਗਲਾਤ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਮਾਲਕੀਅਤ ਜਾਂ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਸ਼ਬਦ "ਜੰਗਲ" ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ੀ ਅਰਥ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਰਣਨ ਸਟੈਚਯੂਟਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਾਰੇ ਜੰਗਲਾਤ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਰਿਜ਼ਰਵਡ, ਪ੍ਰੋਟੈਕਟਡ ਜਾਂ ਅਨਿਵਾਰਿਆ ਲਈ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਤੌਰ ਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਸੰਭਾਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(i) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹੋਏ ਹੋਣ। ਧਾਰਾ 2 ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲਾ "ਜੰਗਲਾਤ ਭੂਮੀ" ਸ਼ਬਦ, ਨਾ ਸਿਰਫ "ਜੰਗਲ" ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ੀ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਮਾਲਕੀਅਤ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜੰਗਲਾਤ ਸੰਭਾਲ ਐਕਟ, 1980 ਵਿੱਚ ਜੰਗਲਾਤ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਸਾਰੇ ਜੰਗਲਾਤ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਾਵੇਂ ਮਾਲਕੀਅਤ ਜਾਂ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਪਹਲੂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅੰਬਿਕਾ ਕੁਆਰੀ ਵਰਕਸ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ [(1987) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 213], ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਮੁਕਾਬਲਾ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕੇਂਦਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਯੂ.ਪੀ. [1989 ਸੁਪ (1) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 504] ਅਤੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ 29-11-1996 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ (ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਮਾਨੀਟਰਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਬਨਾਮ ਮਸੂਰੀ ਦਹਿਰਾਦੂਨ ਵਿਕਾਸ ਅਥਾਰਟੀ [WP (ਸੀ) ਨੰਬਰ 749 ਆਫ 1995]). 29-11-1996 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ)। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਬਿਹਾਰ ਬਨਾਮ ਬਾਂਸੀ ਰਾਮ ਮੋਦੀ [(1985) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 643] ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਉਭਰਦੇ ਸੈਟਲਡ ਪੋਜੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਦੁਹਰਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਧਾਰਣਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਦੇਹ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਵੀ

ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਦੇਰੀ ਦੇ ਪੜਾਅ ਤੇ ਵੀ ਖਾਣਾਂ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇਜਾਜ਼ਤਾਂ ਸਬੰਧੀ ਲਿਆ ਗਿਆ ਪੱਖ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਨਣਾ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਿਸ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਰੀ ਦੇ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਸੁਧਾਰੇਗਾ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੁਧਾਰਾਤਮਕ ਕਦਮ ਉਠਾਏਗਾ।"

21. ਸੀ.ਈ.ਸੀ. ਦੀ ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 1000 ਦੀ 2003 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਟਿੱਪਣੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 14 ਫਰਵਰੀ 2000 ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਵੀ ਖਣਨ ਗਤੀਵਿਧੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸਥਾਈ ਕਾਰਜ ਪਰਮਿਟ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਾਮਲ ਖੇਤਰ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਿਆ ਸੀ। ਐਮ/ਐਸ. ਅੰਧੀ ਮਾਰਬਲਸ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਨੇ ਇੱਕ ਬਚਾਅ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖਣਨ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਮੋਏਫ&ਸੀ.ਸੀ. ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸਥਾਈ ਕਾਰਜ ਪਰਮਿਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਨੁਸਾਰ ਸਨ। ਇੱਕ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਲਈ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਵਾਈਲਡ ਲਾਈਫ (ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1972 ਦੀ ਧਾਰਾ 26ਏ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਕਤ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਜੰਗਲ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਲੀਜ਼ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਦੋ ਖਾਣਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਜੰਗਲ ਦੀ ਹੱਦ ਤੋਂ 25 ਮੀਟਰ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜ਼ੋਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਗੈਰ-ਜੰਗਲ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਮਿਨਰਲ ਨੀਤੀ, 1994 ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਵਜੋਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਵੀ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਜੰਗਲ ਦੀ ਹੱਦ ਤੋਂ 25 ਮੀਟਰ ਤੋਂ ਪਰੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਖਣਨ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ।

22. 9 ਫਰਵਰੀ 2011 ਦੀਆਂ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੋਏਫ&ਸੀ.ਸੀ. ਦੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਰਿਵੇਸ਼, ਜੰਗਲ ਅਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਬਦਲਾਅ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਵਿਗਿਆਨੀ 'ਐਫ' ਡਾ. ਸੁਬਰਤ ਬੋਸ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ/ਸਤਿਆਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਐਮ/ਐਸ. ਅੰਧੀ ਮਾਰਬਲਸ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਦਾ ਮੰਕਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਬਣੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਪਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਵਾਈਲਡਲਾਈਫ ਸੈਂਕਚੁਰੀਜ਼ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਦੇ 10 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਈ.ਐਸ.ਜ਼ੈਡ. ਵਜੋਂ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ।

23. ਮੋਈਐਫ&ਸੀਸੀ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਈਐਸਜ਼ੈਡ ਦੇ ਐਲਾਨ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ, ਜੰਗਲਾਤ ਅਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਬਦਲਾਅ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੁਆਰਾ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜੰਗਲਾਤ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਈਐਸਜ਼ੈਡ ਦੇ ਫਾਰਮੂਲੇਸ਼ਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾ 6 ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਈਐਸਜ਼ੈਡ ਦੇ ਐਲਾਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਰਤ ਪੱਧਰੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੋਆ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ (ਡਬਲਿਊ.ਪੀ. (ਸੀ) ਨੰਬਰ 435/2012) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਸ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਖਣਨ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੂੰ 1 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਜਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਈਐਸਜ਼ੈਡ, ਜੋ ਵੀ ਵੱਧ ਹੋਵੇ, ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਨਾਹੀ ਹੈ।

24. ਐਮ/ਐਸ. ਅੰਧੀ ਮਾਰਬਲਸ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਲੀਜ਼ਹੋਲਡਰ, ਮੁੰਨੀ ਦੇਵੀ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ 'ਤੇ, 29ਵੀਂ ਅਪ੍ਰੈਲ 2004 ਨੂੰ ਸਤਿਆਪਿਤ ਅਗਲੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਮੋਈਐਫ&ਸੀਸੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਫਰਮਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਸੀ।

25. ਮੋਈਐਫ&ਸੀਸੀ ਦਾ ਅਗਲਾ ਹਲਫਨਾਮਾ 14ਵੀਂ ਸਤੰਬਰ 2005 ਨੂੰ ਸਤਿਆਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਹਲਫਨਾਮਾ ਸੈਂਕਚੁਰੀਆਂ/ਜੰਗਲਾਤ ਦੇ ਬਾਹਰ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਬਫਰ ਜ਼ੋਨਾਂ ਦੀ ਸੈਟਿੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਸ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 29ਵੀਂ ਅਪ੍ਰੈਲ 2004 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪਿਛਲੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋੜੇ ਗਏ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਅਸਥਾਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਭਾਲ ਦੇ ਸਿਦ੍ਧਾਂਤਾਂ ਨਾਲ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਅਨੁਕੂਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੰਤਰਾਲਾ ਨੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਖਾਣਾਂ ਦੇ ਪੜਾਅਵਾਰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ।

26. ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਸੱਤ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਮਿਤੀ 15 th ਅਪ੍ਰੈਲ 2004, 17 th ਸਤੰਬਰ 2004, 9 th ਦਸੰਬਰ 2004, 13 th ਅਕਤੂਬਰ 2006, 10 th ਮਈ 2007, 12 th ਅਗਸਤ 2008 ਅਤੇ 1 ਸ੍ਰੀਟ ਨਵੰਬਰ 2012 ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਹਨ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦਾ ਸਟੈਂਡ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਹੈ ਇਹਨਾਂ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ESZ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਇਹ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਜਮੂਆ ਦੇ ਸਬੰਧ 'ਚ 25 ਮੀਟਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜ਼ੋਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਸੈਂਕਚੂਰੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਾਵਨ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵ ਜੰਗਲਾਂ, ਮਾਈਨਿੰਗ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ 25 ਮੀਟਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹੋਰ ਜੰਗਲੀ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਕੀ ਮਾਈਨਿੰਗ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੰਗਲ ਖੇਤਰ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ 'ਤੇ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੈਂਕਚੂਰੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ESZ. ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੈਂਕਚੂਰੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਾਈਨਿੰਗ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮਾਈਨਿੰਗ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ 'ਚ ਤਾਰੀਕ ਆਈ 12 th ਅਗਸਤ 2008, ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਈਨਿੰਗ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਸੈਂਕਚੂਰੀ ਦੇ 100 ਮੀਟਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗੈਰ-ਜੰਗਲੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਗੈਰ-ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਈਨਿੰਗ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦੀ ਹੈ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ 100 ਮੀਟਰ ਦੇ ESZ ਤੋਂ ਪਰੇ ਖੇਤਰ ਆਰਥਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ, ਸਥਾਨਕ ਆਬਾਦੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕਤਾ.

27. ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਵੀ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 25 ਅਭਿਆਰਣ, 2 ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਦਯਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁੱਲ ਖੇਤਰਫਲ 9,07,070 ਹੈਕਟੇਅਰ ਹੈ ਅਤੇ 23,29,659 ਹੈਕਟੇਅਰ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ ਜੰਗਲ ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੰਗਲ ਵਜੋਂ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇਕੋ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ/ਇਕੋ-ਨਾਜ਼ੁਕ/ਬਫਰ/ਸੁਰੱਖਿਆ ਜ਼ੋਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ ਜਿਥੇ ਬਿਨਾਂ ਉਚਿਤ ਆਗਿਆ ਦੇ ਜੰਗਲ (ਸੰਰਕਸ਼ਣ) ਐਕਟ, 1980 ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਗੈਰ-ਜੰਗਲ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਰਾਜ ਨੇ ਅਭਿਆਰਣਾਂ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਦਯਾਨਾਂ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਤੋਂ 10 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ESZ ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ।

28. ਰਾਜ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੁਵਿਧਾਕਰਤਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਾਂ ਦੇ ਫੈਰੀ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਆਰਥਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਜਨਰੇਟਰ ਰਾਜ ਦੀ ਕਿਸਮਤ. ਰਾਜ ਨੂੰ ਟਰੱਸਟੀ ਵਜੋਂ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਤਾਂ ਜੋ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਭੂਮਿਕਾ ਰਾਜ ਅੱਜ, ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ ਗਲੋਬਲ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਜਲਵਾਯੂ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਖਤਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਇਤਿਹਾਸ ਗਰਮੀ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਿਧਾਂਤ ਐਮ.ਸੀ. ਮਹਿਤਾ ਬਨਾਮ ਕਮਲਨਾਥ ਅਤੇ ਹੋਰ [(1997) 1 SCC 388] ਅਤੇ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ. ਦੱਸੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 25 ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਜੋਸਫ਼ ਐਲ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੈਕਸ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਆਧੁਨਿਕ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਸਿਧਾਂਤ:-

“25. ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਡਾਕਟਰਾਈਨ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਟਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਸਰੋਤ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਵਾ, ਸਮੁੰਦਰ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇੰਨਾ ਵੱਡਾ ਮਹੱਤਵ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਮਾਲਕੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਉਣਾ ਸਰਾਸਰ ਅਨਿਆਇਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸਰੋਤ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਦੇਣ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਰ ਕਿਸੇ ਲਈ ਮੁਫਤ ਉਪਲਬਧ ਕਰਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਡਾਕਟਰਾਈਨ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਆਨੰਦ ਲਈ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਬਜਾਏ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਮਾਲਕੀ ਜਾਂ ਵਪਾਰਿਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦੀ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸੈਕਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਡਾਕਟਰਾਈਨ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਾਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ:

''ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਤਿੰਨ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਲੋਕ ਭਰੋਸੇ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ

ਜਾਣਾ ਸੋਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ: ਪਹਿਲਾਂ, ਭਰੋਸੇ ਅਧੀਨ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤਣ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਰੱਖੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ; ਦੂਜਾ, ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਵੇਚਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਨਕਦ ਬਰਾਬਰੀ ਲਈ ਵੀ; ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਖਾਸ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।"

29. ਇਸ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 30ਵੀਂ ਅਕਤੂਬਰ 2002, 26ਵੀਂ ਸਤੰਬਰ 2005 ਅਤੇ 13ਵੀਂ ਫਰਵਰੀ 2012 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਅਤੇ ਲਿਖਤੀ ਨੋਟਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਖਨਨ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੁਰੰਤ ਆਰਥਿਕ ਲਾਭਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਦੇ ਟਰੱਸਟੀ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਣਗੌਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

30. ਵਾਤਾਵਰਣ, ਜੰਗਲਾਤ ਅਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਮੰਤਰਾਲਾ (MoEF&CC) ਸਾਰੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਕਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ESZ ਹੋਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਖਵੇਂ ਜੰਗਲ. ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ESZ ਖੇਤਰ ਸਾਈਟ-ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਵਿਆਪਕ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਅਸੀਂ ਇਸ ਆਰਡਰ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਗੋਆ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਐਂਡ ਅਦਰਜ਼ [(2014) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 590], 4 ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ [IA 1000 of 2003] ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੁਕਮ th ਅਗਸਤ 2006 ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਹੋਏ ਹਨ ਗੋਆ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ 19 ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ th ਸਤੰਬਰ 2012 ਅਤੇ 31 ਸ੍ਰੀਟ ਅਕਤੂਬਰ 2012. ਗੋਆ ਰਾਜ ਦੀ ਮੁੱਖ ਚਿੰਤਾ ESZ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੈ ਬਫਰ ਜ਼ੋਨ ਵਜੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ 10 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਬਫਰ ਜ਼ੋਨ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਸਾਈਟ-ਵਿਸ਼ੇਸ਼। ਇਹ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੋਆ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਬਨਸਪਤੀ ਏਰੀਅਲ ਗੋਆ ਦਾ ਕਵਰ 59.99% ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ (ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਜੰਗਲਾਤ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ 2011) ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜੰਗਲ ਖੇਤਰ ਕੁੱਲ ਦਾ 20% ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਣਦਾ ਹੈ ਭੂਗੋਲਿਕ ਖੇਤਰ. ਇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਹ ਢੁਕਵੇਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸਦੇ ਕੋਲ ਇਹ ਵੀ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ESZ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਈ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ। ਗੋਆ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤੀ ਬੇਨਤੀਆਂ ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਡਬਲਯੂ.ਪੀ. (ਸੀ) 460/2004] ਅਤੇ ਡਬਲਯੂ.ਪੀ. (ਸੀ) 435/2012 ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ESZ ਦੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸੀਮਾ CEC ਦੀਆਂ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਐਮੀਕਸ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੋਧਾਂ/ਸੁਝਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਕਿਊਰੀ. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਗੋਆ ਰਾਜ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਮਾਈਨਿੰਗ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਘੇਰਾ ਗੋਆ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ I.A., ਅਸੀਂ ਉਕਤ ਕੇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ। ਪਰ ਦ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਸੀਂ ਬਣਾਵਾਂਗੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਨਹੀਂ ਹਨ ਗੋਆ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੁੱਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜੰਗਲ ਅਤੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਖੇਤਰਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ।

31. ਸੈਂਕਚੁਰੀਆਂ/ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬਾਗ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਬਫਰ ਜ਼ੋਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੋਰਡ ਆਫ਼ ਵਾਈਲਡਲਾਈਫ਼ ਨੇ ਆਪਣੀ 21ਵੀਂ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਿ 21ਸਤੰਬਰ 2002 ਨੂੰ ਹੋਈ ਸੀ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਵਾਈਲਡਲਾਈਫ਼ ਕੰਜਰਵੇਸ਼ਨ ਸਟ੍ਰੈਟੇਜੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ। ਸਟ੍ਰੈਟੇਜੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 9 ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬਾਗ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸੈਂਕਚੁਰੀਆਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਬਫਰ ਖੇਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ:-

"ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬਾਗ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸੈਂਕਚੁਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੇ 10 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਵੇਸ਼ (ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(v) ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਪਰਿਵੇਸ਼ (ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ) ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 5, ਉਪ-ਨਿਯਮ 5(viii) ਅਤੇ (x) ਅਧੀਨ ਇਕੋ-ਨਾਜ਼ੁਕ ਜ਼ੋਨਾਂ ਵਜੋਂ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।"

(ਪੇਪਰਬੁੱਕ ਤੋਂ ਸ਼ਬਦ-ਦਰ-ਸ਼ਬਦ ਉਧਾਰਨ)

ਪਰ ਇਸ ਹਲਫਨਾਮੇ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬਾਗ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸੈਂਕਚੁਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਨੂੰ 10 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਵਜੋਂ ਇਕੋ-ਨਾਜ਼ੁਕ ਜ਼ੋਨ ਵਜੋਂ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

32. ਮੋਏਫ&ਸੀਸੀ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਈਐਸਜ਼ੈਡ ਨੂੰ ਸਾਈਟ-ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਕਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਮੰਗਵਾਏ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਹੀਂ ਆਏ, ਉਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜੰਗਲਾਤਾਂ ਦੇ 10 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਪੇਰੀਫ਼ਰੀ ਨੂੰ ਈਐਸਜ਼ੈਡ ਵਜੋਂ ਸੰਭਾਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਬਫਰ ਜ਼ੋਨ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਕੁਝ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਈਐਸਜ਼ੈਡ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਐਨੈਕਸ-I ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਰਜਿਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹਨ:-

(i) ਉਚਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾਲ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ।

(ii) ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ 'ਤੇ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਮਨਜ਼ੂਰ ਸ਼ੁਦਾ ਮਾਸਟਰ ਪਲਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਟਲਾਂ ਅਤੇ ਰਿਜ਼ੋਰਟਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ।

(iii) ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਬਦਲਾਅ।

(iv) ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮਾਸਟਰ ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਦਰਤੀ ਜਲ ਸਰੋਤਾਂ ਦਾ ਵਪਾਰਿਕ ਇਸਤੇਮਾਲ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭੂਜਲ ਹਾਰਵੈਸਟਿੰਗ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜੋ ਆਵਾਸਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਚਾਲ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(v) ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨਾਲ ਜੋਰ ਦੇਣਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅੰਡਰਗ੍ਰਾਉਂਡ ਕੇਬਲਿੰਗ ਨੂੰ ਬੜਾਵਾ ਦੇਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

(vi) ਹੋਟਲਾਂ ਅਤੇ ਲਾਜਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਂਗਣਾਂ ਦੀ ਬਾੜਬੰਦੀ।

(vii) ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੋਲੀਥੀਨ ਬੈਗਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ।

(viii) ਉਚਿਤ ਪਰਿਆਵਰਣੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਾਲ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਵਧਾਉਣਾ।

(ix) ਵਪਾਰਿਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਤ ਸਮੇਂ ਵਾਹਨ ਯਾਤਾਯਾਤ ਦੀ ਚਾਲ।

(x) ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਦਾ ਪਰਿਚਯ।

(xi) ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਢਲਾਣਾਂ ਅਤੇ ਦਰਿਆ ਕੰਢਿਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ।

(xii) ਹਵਾ ਅਤੇ ਵਾਹਨ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੂਪ ਦਾ ਨਿਯਮਨ।

(xiii) ਸਾਈਨ ਬੋਰਡਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰਡਿੰਗਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ।

ਮਨਜ਼ੂਰ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ:-

(i) ਸਥਾਨਕ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਬਾਗਬਾਨੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ।

(ii) ਬਾਰਿਸ਼ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਹਾਰਵੈਸਟਿੰਗ

(iii) ਜੈਵਿਕ ਖੇਤੀ

(iv) ਨਵੀਨਯੁਕਤ ਊਰਜਾ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ

(v) ਸਾਰੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਹਰੀ ਤਕਨੀਕ ਦਾ ਅਪਣਾਉਣਾ।

33. ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੋਰਡ ਆਫ ਵਾਈਲਡਲਾਈਫ ਦੀ ਸਥਾਈ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ, ਸਥਾਈ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗੈਰ-ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ, ਜੋ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ 10 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਬਫਰ ਜ਼ੋਨ ਦੇ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 4ਥ ਦਸੰਬਰ 2006 ਨੂੰ ਗੋਆ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ (ਡਬਲਿਊ.ਪੀ. (ਸੀ) 460/ 2004) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਈਟਾਂ ਲਈ ਈ.ਐਸ.ਜ਼ੈਡ. ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵਿਵਿਧ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰੀ ਸ਼ਾਸਿਤ ਖੇਤਰਾਂ ਲਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਰਸ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਪਰਿਆਵਰਣ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 1986 ਅਧੀਨ ਸਾਈਟ-ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਈ.ਐਸ.ਜ਼ੈਡ. ਹੋਣ ਦੇ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੋਰਡ ਆਫ ਵਾਈਲਡਲਾਈਫ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਏਕਮਤ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰਾਂ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਆਕਾਰ ਕਾਰਨ, ਇਸ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਵੱਡੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

34. ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫਰਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਾਂਗੇ ਅਤੇ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਮਾਈਨਿੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਸੀ ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਸੈਂਕਚੂਰੀ ਵਿੱਚ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਇੰਟਰਲੋਕਿਊਟਰੀ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨਜ਼ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਨਜਿੱਠ ਰਹੇ ਹਾਂ ਇੱਕ ਜਨਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪਾਰਟੀਆਂ। ਇੱਕ ਹੱਦ ਤੱਕ, ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਇਨ-ਰਿਮ ਅੱਖਰ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਦਰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਜਿਹੀ ਜਨਤਾ ਲਈ ਵਿਆਜ ਮੁਕੱਦਮੇ, ਦੇ ਆਰਡਰ 1 ਦੇ ਨਿਯਮ VIII ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੀ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਆਫ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1908 ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਨਤਕ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਆਮ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਢੁਕਵਾਂ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਸਮਝ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ. ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਰਸ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਜਾਂ ਭਾਗ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਆਈ.ਏ. ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ 2003 ਦਾ ਨੰਬਰ 984, ਆਈ.ਏ. 2004 ਦਾ ਨੰਬਰ 1026, ਆਈ.ਏ. 2004 ਦਾ ਨੰਬਰ 1123, ਆਈ.ਏ. 2004 ਦਾ ਨੰਬਰ 1197 ਅਤੇ ਆਈ.ਏ. 2004 ਦਾ 1251 ਨੰ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

35. ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਇਸ ਬੈਂਚ ਨੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਵਿਗਾੜ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ 9 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਖੁਦ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰਿੱਟ ਕੀਤੀ th ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਈ 2022 ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਮੂਹ ਦੇ ਨਾਲ. ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਯੋਜਿਤ:-

“15. ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣਾ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜੋਕੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਵਿਕਾਸ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦੀ ਆਪਣੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਪਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਇਕੋਲੋਜੀ ਦੇ ਸੰਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਦਾ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦਾਇਤਵ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸੰਗਠਿਤ ਅਤੇ ਸਮਨਵਿਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਿਆਰ ਕਰੇ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰੇ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਇਕੋਲੋਜੀ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਜਾਂ ਵਿਆਪਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਸ਼ ਅਤੇ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ; ਇਸੇ ਸਮੇਂ 'ਤੇ, ਇਕੋਲੋਜੀ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੋਵੇਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਚੱਲਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ, ਪਰ ਵਿਕਾਸ ਦੌਰਾਨ ਉਚਿਤ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

16. ਵੈਲੋਰ ਨਾਗਰਿਕ ਭਲਾਈ ਫੋਰਮ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ 'ਸਾਵਧਾਨੀ ਸਿਧਾਂਤ' 'ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਇੱਕ ਅਨਿਵਾਰਿਆ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਾਇਆ:-

(i) ਪਰਿਆਵਰਣੀ ਉਪਾਯ — ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ — ਪਰਿਆਵਰਣੀ ਕਮੀ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਵਾਨੁਮਾਨ, ਰੋਕਥਾਮ ਅਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ii) ਜਿੱਥੇ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਅਪਰਿਵਰਤਨੀਯ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਖਤਰੇ ਹਨ, ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਨੂੰ ਪਰਿਆਵਰਣੀ ਕਮੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਉਪਾਯ ਕਰਨ ਦੀ ਦੇਰੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

(iii) "ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ" ਉਸ ਅਭਿਨੇਤਾ ਜਾਂ ਵਿਕਾਸਕਾਰ/ ਉਦਯੋਗਪਤੀ ਉੱਤੇ ਹੈ ਜੋ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦਾ ਕਾਰਜ ਪਰਿਆਵਰਣ ਲਈ ਹਾਨੀਰਹਿਤ ਹੈ।

17. ਸਾਵਧਾਨੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਪਰਿਆਵਰਣੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਪੂਰਵਾਨੁਮਾਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਜਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪਰਿਆਵਰਣੀ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਚੁਣਨ ਦੇ ਉਪਾਯ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਪਰਿਆਵਰਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਿਹਤ, ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਹਿੱਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਬਲਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਪਰਿਆਵਰਣ ਦੀ ਰਾਖੀ ਵੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਠੋਸ ਖਤਰੇ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਦੁਆਰਾ ਸਕ੍ਰਿਯ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਉਚਿਤ ਚਿੰਤਾ ਜਾਂ ਜੋਖਮ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੁਆਰਾ ਵੀ।

18. ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਜਾਣ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਰਿਆਵਰਣ ਨੂੰ ਅਪਰਿਵਰਤਨੀਯ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਆਰਥਿਕ ਹਿੱਤ ਨੂੰ ਅਪਰਿਵਰਤਨੀਯ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪਰਿਆਵਰਣ ਦੀ ਰਾਖੀ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਹਿੱਤ ਉੱਤੇ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਨੇ ਹੋਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪੂਰਵਾਨੁਮਾਨ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਉੱਚਿਤ ਸ਼ੱਕ ਉੱਤੇ ਵੀ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪਰਿਆਵਰਣ ਨੂੰ ਹਾਨੀ ਦੇ ਸਿੱਧ ਸਬੂਤ ਹੋਣ।"

ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸੈੱਟ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰੇ ਸਮੇਂ, ਅਸੀਂ ਉਹੀ ਸਿਧਾਂਤ ਅਪਣਾਵਾਂਗੇ।

36. ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਅਰਜ਼ੀਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਅਰਦਾਸਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਾਂਗੇ ਜੋ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਖਣਨ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਰਾਹਤ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਮਗਨ ਦੇਵੀ ਮੀਨਾ (ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 982-984 ਦੇ 2003), ਐਮ/ਐਸ. ਅਗਰਵਾਲ ਮਾਰਬਲਸ ਸੈਂਟਰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 1026-1028 ਦੇ 2004), ਐਮ/ਐਸ. ਜੈਪੁਰ ਮਿਨਰਲ ਡਵੈਲਪਮੈਂਟ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ (ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 1123-1124 ਦੇ 2004), ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਖਣਨ ਸੰਘਾਂ ਦੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ (ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 1197-1199 ਦੇ 2004), ਭੂਸ਼ਣ ਸ਼ਰਮਾ (ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 1250-1251 ਦੇ 2004) ਅਤੇ ਐਮ/ਐਸ. ਅਹਿਧੀ ਮਾਰਬਲਸ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ (ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 1512 ਦੇ 2006) ਵੱਲੋਂ ਮੰਗੀ ਗਈ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਸਟੇਟ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਹਿਮ ਜੰਗਲ ਖੇਤਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੇਮ ਸੈਂਕਚੁਰੀ, ਰਿਜ਼ਰਵਡ ਫਾਰੈਸਟ, ਖਣਨ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨਾਹੀ ਕਰਨ ਲਈ 25 ਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਹੋਰ ਜੰਗਲ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਨੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜੰਗਲ ਖੇਤਰ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਨੇੜੇ ਖਣਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਸਟੇਟ ਵੱਲੋਂ 9 ਦਸੰਬਰ 2004 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਥਿਤੀ 1994 ਦੀ ਮਿਨਰਲ ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ

ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਸਟੇਟ ਵੱਲੋਂ 2015 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਮਿਨਰਲ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਸੀ।

37. ਕੁਝ ਖਣਨਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਸਟੇਟ ਵੱਲੋਂ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੇ 25 ਮੀਟਰ ਜ਼ੋਨ ਵਿੱਚ ਖਣਨ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਵੀ ਬੇਨਤੀਆਂ ਹਨ। ਤਿੰਨ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ.1123-1124 ਦੇ 2004, ਆਈ.ਏ.ਨੰਬਰ.1197-1199 ਦੇ 2004 ਅਤੇ ਆਈ.ਏ.ਨੰਬਰ.1210-1211 ਦੇ 2004 ਵਿੱਚ, ਐਮ/ਐਸ. ਜੈਪੁਰ ਮਿਨਰਲ ਡਵੈਲਪਮੈਂਟ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਖਣਨ ਸੰਘਾਂ ਦੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਮਧੂ ਅਗਰਵਾਲ ਨੇ ਇਹ ਬਿੰਦੂ ਉਠਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਵਜੋਂ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਾਈਲਡ ਲਾਈਫ (ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1972 ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਐਫ.11(19) ਰਾਜ.-8/81 ਜੈਪੁਰ ਮਿਤੀ 31 ਮਈ 1982 ਨੂੰ ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 982-984 ਦੇ 2003 ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਇੱਥੇ ਮਗਨ ਦੇਵੀ ਮੀਨਾ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ, ਉਕਤ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਫਾਰੈਸਟ ਐਕਟ, 1953 ਅਧੀਨ ਰਿਜ਼ਰਵਡ ਫਾਰੈਸਟ ਵਜੋਂ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 31 ਮਈ 1982 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਾਈਲਡ ਲਾਈਫ (ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1972 ਅਧੀਨ ਲਾਗੂ ਹੋ ਗਈ।

38. ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 1000 ਦੇ 2003 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਜਯਪੁਰ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਵਾਈਲਡ ਲਾਈਫ (ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1972 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 19 ਤੋਂ 26 ਅਧੀਨ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 26ਏ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਉਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ 2ਰੀ ਅਕਤੂਬਰ 1991 ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਸੋਧ ਐਕਟ 44 ਦੇ 1991 ਦੁਆਰਾ ਆਈ ਸੀ। ਸੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:-

"18. ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਦਾ ਐਲਾਨ:—

(1) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮੰਸ਼ਾ ਨੂੰ ਐਲਾਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਖੇਤਰ ਪਰਿਸਥਿਤੀਕੀ, ਜੀਵ-ਜੰਤੂ, ਬੂਟੇ, ਭੂ-ਆਕਾਰਿਕ, ਕੁਦਰਤੀ ਜਾਂ ਜੀਵ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਹੈ, ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਨ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਪ੍ਰਚਾਰ ਜਾਂ ਵਿਕਾਸ ਲਈ।

(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ, ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰੇਗਾ।

ਵਿਆਖਿਆ.—ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਸੜਕਾਂ, ਦਰਿਆਵਾਂ, ਪਹਾੜੀਆਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਜਾਂ ਸੁਲੱਭ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣਯੋਗ ਹੱਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਖੇਤਰ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨਾ ਕਾਫੀ ਹੋਵੇਗਾ।"

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26ਏ, ਜੋ ਮੁੜ ਐਕਟ 44 ਦੇ 1991 ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਕੁਝ ਔਪਚਾਰਿਕਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਰ ਐਲਾਨ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸੋਧ ਨਹੀਂ ਆਈ ਹੈ। ਵਾਈਲਡ ਲਾਈਫ (ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1972 ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:-

"18. (1) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਖੇਤਰ ਪਰਿਸਥਿਤੀਕੀ, ਜੀਵ-ਜੰਤੂ, ਬੂਟੇ, ਭੂ-ਆਕਾਰਿਕ, ਕੁਦਰਤੀ ਜਾਂ ਜੀਵ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਹੈ, ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਨ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਪ੍ਰਚਾਰ ਜਾਂ ਵਿਕਾਸ ਲਈ।

(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ, ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰੇਗਾ।

ਵਿਆਖਿਆ.—ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਸੜਕਾਂ, ਦਰਿਆਵਾਂ, ਪਹਾੜੀਆਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਜਾਂ ਸੁਲੱਭ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣਯੋਗ ਹੱਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਖੇਤਰ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨਾ ਕਾਫੀ ਹੋਵੇਗਾ।"

39. ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ 1982 ਵਿੱਚ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੇ ਐਲਾਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖਾਮੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੇ। ਇਸ ਲਈ, ਸੋਧਿਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ, ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਵਾਈਲਡਲਾਈਫ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 26ਏ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਐਲਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਆਧਾਰ ਦੇ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਾਂਗੇ ਕਿ ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਇੱਕ ਮੌਜੂਦਾ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਹੈ।

40. ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀ.ਈ.ਸੀ. ਵਿੱਚ ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 1000 ਦੇ 2003 ਵਿੱਚ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਭਿਆਨਕ ਖਾਤਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਖਨਨ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉਜਾੜ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੀ.ਈ.ਸੀ. ਨੇ ਉਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਰੇਖਾਂਕਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਉਸ ਆਈ.ਏ. ਦੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 4 ਅਤੇ 5 ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:-

"ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ, ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਦੇ ਸਾਈਟ ਦੌਰਾਨ ਸੀ.ਈ.ਸੀ. ਨੂੰ ਇੱਕ ਭਿਆਨਕ ਅਤੇ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਤਸਵੀਰ ਮਿਲੀ, ਜੋ ਕਿ ਜੰਗਲ (ਸੰਰਕਸ਼ਣ) ਐਕਟ, ਵਾਈਲਡ ਲਾਈਫ (ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ) ਐਕਟ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਬੇਲਗਾਮ ਖਨਨ ਗਤੀਵਿਧੀ ਕਾਰਨ ਉਜਾੜੇ ਗਏ ਇਕੋ-ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਹੈ। ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਨੂੰ ਸੈਂਕੜੇ ਗੂੜ੍ਹੇ ਖਨਨ ਖੱਡਾਂ, ਬੇਤਰਤੀਬ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਿਖਰੇ "ਓਵਰ ਬਰਡਨਜ਼", ਕ੍ਰੇਨਾਂ ਦੇ ਸਕੋਰ ਅਤੇ ਖਨਨ ਕੀਤੇ ਪੱਥਰਾਂ ਅਤੇ ਪੱਥਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਗੈਰ-ਜੰਗਲ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਤਬਾਹੀ ਦੇਖਣਾ ਦੁਰਲੱਭ ਹੈ, ਛੱਡੋ ਕਿ ਇੱਕ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਇਹ ਇੱਕ ਹੈਰਰ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਤਾਂ ਹੀ ਯਕੀਨ ਆਵੇਗਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸਾਈਟ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕੁਦਰਤੀ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤੇ ਵਪਾਰਕ ਲਾਭਾਂ ਲਈ ਉਲੰਘਣ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਇਹ ਇੱਕ ਖਨਨ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦਾ ਨਾਮ "ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਵਾਈਲਡ ਲਾਈਫ ਗ੍ਰੇਵਯਾਰਡ" ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਿਕ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਅਨੈਕਸਚਰ-ਏ ਵਿੱਚ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ"

ਅਨੈਕਸਚਰ-ਏ ਗ੍ਰਾਫਿਕਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ।

5. ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਦਾ ਜੰਗਲ ਝੀਲ ਦੇ ਮੁੱਖ ਜਲ ਸਰੋਤ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕੈਚਮੈਂਟ ਖੇਤਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਜੈਪੁਰ ਸ਼ਹਿਰ ਲਈ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮੁੱਖ ਸਪਲਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜੰਗਲ (ਸੰਰਕਸ਼ਣ) ਐਕਟ 1980 ਦੇ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ 69 ਖਨਨ ਲੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਹਰ ਇੱਕ ਖਾਣ ਨੂੰ ਐਫ.ਸੀ. ਐਕਟ ਅਤੇ ਵਾਈਲਡ ਲਾਈਫ (ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ) ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਐਫ.ਸੀ. ਐਕਟ ਅਤੇ ਡਬਲਿਊ.ਪੀ. ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਖਾਣਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਖਨਨ ਲੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵੈਧ ਅਤੇ ਸੰਤੋਸ਼ਜਨਕ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਜੰਗਲ ਖੇਤਰ / ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਵਿੱਚ ਖਨਨ ਲੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣਾ ਇੱਕ ਆਮ ਪ੍ਰਥਾ ਸੀ ਬਿਨਾਂ ਐਫ.ਸੀ.ਐਕਟ ਜਾਂ ਡਬਲਿਊ.ਪੀ.ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਨਜ਼ੂਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਾਣਾਂ ਦੀਆਂ ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੈਕਸਚਰ ਬੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।"

(ਪੇਪਰਬੁੱਕ ਤੋਂ ਸ਼ਬਦਸ਼ਃ ਉਧਰਿਤ)

41. ਆਪਣੀਆਂ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਰਾਜ ਨੇ 1994 ਦੀ ਖਾਣ ਨੀਤੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਵਨਯਜੀਵ ਅਭਿਆਰਣ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਘੇਰੇ ਦੇ ਦੁਆਲੇ 25 ਮੀਟਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਵਜੋਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਖਾਣ ਨੀਤੀ 2015 ਆਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 4 ਅਗਸਤ 2006 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਵਨਯਜੀਵ ਅਭਿਆਰਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ 1 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਵਨਯਜੀਵ ਅਭਿਆਰਣ ਤੋਂ ਪਰੇ, ਸੀ.ਈ.ਸੀ. ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ 20 ਸਤੰਬਰ 2012 ਨੂੰ ਇਕੋ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਖੇਤਰ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਸ

ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਉਧਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਨਯਜੀਵ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਥਾਈ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ 26 ਨਵੰਬਰ 2012 ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਏਕਮਤ ਮਤ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਕੋ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਬਾਹਰੀ ਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਸਾਈਟ-ਵਿਸ਼ੇਸ਼, ਮਾਮਲਾ ਦਰ ਮਾਮਲਾ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਇਕੋਲੋਜੀਕਲ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਵੀ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਮਾਹਰ ਰਾਏ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਇਨਪੁੱਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਕੋ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਖੇਤਰ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਅਸੀਂ 9 ਫਰਵਰੀ 2011 ਦੀਆਂ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਕੋ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਲਈ ਵਿਸਥਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਗੋਆ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ [ਡਬਲਿਊ.ਪੀ. (ਸੀ) ਨੰਬਰ 460 ਆਫ 2004] 4 ਦਸੰਬਰ 2006 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਭਿਆਰਣਾਂ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਦਯਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਤੋਂ 10 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਚੌੜਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਨਯਜੀਵ ਸੰਰਕਸ਼ਣ ਦੇ ਵਿਵਿਧ ਪਹਿਲੂਆਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਦੀ ਘਾਟ ਸੀ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਦਯਾਨਾਂ ਅਤੇ ਵਨਯਜੀਵ ਅਭਿਆਰਣਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਤੋਂ 1 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਇਕੋ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਖੇਤਰ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ 21 ਜਨਵਰੀ 2002 ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਬੋਰਡ ਲਈ ਵਨਯਜੀਵ ਦੀ ਬੈਠਕ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਗੋਆ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਮਾਮਲੇ [ਡਬਲਿਊ.ਪੀ. (ਸੀ) ਨੰਬਰ 460 ਆਫ 2004] ਵਿੱਚ 30 ਜਨਵਰੀ 2006 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਮੇਤ ਸੀ.ਈ.ਸੀ., ਜੋ ਇਸ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੜਾਅਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਹੈ।

42. ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, 9ਵੀਂ$_{SUPERSCRIPT}$ ਫਰਵਰੀ 2011 ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਾਈਡਲਾਈਨਜ਼ ਉਚਿਤ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਸਟੈਂਡਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਰੇਕ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਕ ਲਈ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਗਾਈਡਲਾਈਨਜ਼ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ESZ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜੰਗਲਾਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 1 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ESZ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਬਣਾਈ ਰੱਖੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜੰਗਲਾਤ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ 'ਬੀ' ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀਈਸੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਿਆਰੀ ਫਾਰਮੂਲਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਖਾਸ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ਦੇ ਅਧੀਨ। ਅਸੀਂ ਸੀਈਸੀ ਦੀ ਉਸ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ ਕਿ ESZ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜੰਗਲਾਤ ਦੇ ਖੇਤਰਫਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਟੈਂਡਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਕਿ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜੰਗਲਾਤ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਮਾਪਦੰਡ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਵੀ ਵਿਚਾਰਣ ਯੋਗ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ 1 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਚੌੜਾ “ਨੋ-ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ-ਜ਼ੋਨ” ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਮੁੰਬਈ ਅਤੇ ਚੇਨਈ ਮੈਟਰੋਪੋਲਿਸ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਸੰਜੇ ਗਾਂਧੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਕ ਅਤੇ ਗਿੰਡੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਕ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸੈਂਕਚੁਰੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲੇ ਬਣਾਉਣਗੀਆਂ।

43. ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸੀਈਸੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ESZ ਲਈ 100 ਮੀਟਰ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੂਜੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ, ਸ਼੍ਰੇਣੀ ‘ਬੀ’ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਸਾਰੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜੰਗਲਾਤਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਖੇਤਰਫਲ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਉਕਤ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਉਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 4 ਅਗਸਤ 2006 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਮਾਰਜਿਨ, ਭਾਵ ਇੱਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਬਫਰ ਜ਼ੋਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ 1994 ਦੀ ਮਿਨਰਲ ਨੀਤੀ ਦੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ 25 ਮੀਟਰ ਦਾ ਮਾਰਜਿਨ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਨੂੰ ESZ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਅਤੀਤ ਵਿੱਚ, ਬਫਰ ਜ਼ੋਨ 25 ਮੀਟਰ ਤੋਂ 100 ਮੀਟਰ ਤੱਕ ਭਿੰਨ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, 500 ਮੀਟਰ ਦਾ ESZ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਬਫਰ ਜ਼ੋਨ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜੋ ਕਿ 9 ਫਰਵਰੀ 2011 ਦੀਆਂ ਗਾਈਡਲਾਈਨਜ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨਾਹੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ, ਜਾਰੀ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਵੀਂ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਲਈ ਜੋ ਅਨਿਵਾਰਿਆ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਲਈ ESZ ਦਾ ਮਿਆਰੀ ਨਿਯਮ ਇੱਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

44. ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ:-

(a) ਹਰੇਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜੰਗਲ, ਜੋ ਕਿ ਕੌਮੀ ਪਾਰਕ ਜਾਂ ਵਨਯਜੀਵ ਅਭਿਆਰਣ ਹੈ, ਨੂੰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਸੀਮਾ ਦੇ ਬਾਹਰੋਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇੱਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਈਐਸਜ਼ੈਡ (ਇਕੋਸੈਂਸਿਟਿਵ ਜ਼ੋਨ) ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 9 ਫਰਵਰੀ 2011 ਦੀਆਂ ਗਾਈਡਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਣਿਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਵਨਯਜੀਵ ਅਭਿਆਰਣ ਲਈ, ਇਹ 500 ਮੀਟਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।

(b) ਜੇਕਰ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਈਐਸਜ਼ੈਡ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਬਫਰ ਜ਼ੋਨ ਤੋਂ ਪਰੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਮਾਰਜਿਨ ਵਾਲਾ ਈਐਸਜ਼ੈਡ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੌਮੀ ਪਾਰਕ ਜਾਂ ਵਨਯਜੀਵ ਅਭਿਆਰਣ ਲਈ ਇੱਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੋਂ ਪਰੇ ਵੱਡੇ ਬਫਰ ਜ਼ੋਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਾਧਨ ਅਧੀਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਲਈ ਉਡੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣ ਤੱਕ, ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਈਐਸਜ਼ੈਡ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੋਂ ਪਰੇ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(c) ਹਰੇਕ ਰਾਜ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੁੱਖ ਵਨ ਸੰਰਕਸ਼ਕ ਅਤੇ ਹੋਮ ਸਕੱਤਰ ਇਸ ਗਾਈਡਲਾਈਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦੇ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਰਹਿਣਗੇ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹਰੇਕ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਸਾਰੇ ਕੌਮੀ ਪਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਅਭਿਆਰਣਾਂ ਦੇ ਈਐਸਜ਼ੈਡ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੀ ਕਿਸਮ ਨਾਲ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਰਾਜ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੁੱਖ ਵਨ ਸੰਰਕਸ਼ਕ ਨੂੰ ਵੀ ਤੁਰੰਤ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਈਐਸਜ਼ੈਡਾਂ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਢਾਂਚਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਰਾਜ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੁੱਖ ਵਨ ਸੰਰਕਸ਼ਕ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਅਜਿਹੀ ਅਥਾਰਿਟੀ ਨੂੰ ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਇਮੇਜਿੰਗ ਜਾਂ ਡਰੋਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀ ਦੀ ਮਦਦ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

(d) ਕੌਮੀ ਪਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਵਨਯਜੀਵ ਅਭਿਆਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਖਣਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

(e) ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਗਤੀਵਿਧੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਵਨਯਜੀਵ ਅਭਿਆਰਣ ਜਾਂ ਕੌਮੀ ਪਾਰਕ ਦੇ ਇੱਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਬਫਰ ਜ਼ੋਨ (ਈਐਸਜ਼ੈਡ) ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 9 ਫਰਵਰੀ 2011 ਦੀਆਂ ਗਾਈਡਲਾਈਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨਾਹੀ ਵਾਲੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਉਹ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਹਰੇਕ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੁੱਖ ਵਨ ਸੰਰਕਸ਼ਕ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਰਹਿ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਆਗਿਆ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਆਗਿਆ ਤਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜੇਕਰ ਮੁੱਖ ਮੁੱਖ ਵਨ ਸੰਰਕਸ਼ਕ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਮਨਾਹੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਵੈਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਸਨ। ਈਐਸਜ਼ੈਡ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਵੇਂ ਸਥਾਈ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਸਾਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

(f)ਈ.ਐਸ.ਜ਼ੈਡ. ਦੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਚੌੜਾਈ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਜਨਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਘੱਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੰਬੰਧਿਤ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸੀ.ਈ.ਸੀ. ਅਤੇ ਮੋਈਐਫ&ਸੀ.ਸੀ. ਨੂੰ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਰਾਏ/ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੇਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਉਚਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰੇਗੀ।

(g) ਜੇਕਰ ਸੀ.ਈ.ਸੀ., ਮੋਈਐਫ&ਸੀ.ਸੀ., ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੋਰਡ ਆਫ ਵਾਈਲਡਲਾਈਫ ਦੀ ਸਥਾਈ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਰਿਆਵਰਣੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਕ ਜਾਂ ਵਨਯਜੀਵ ਅਭਿਆਰਣ ਲਈ ਵੱਡਾ ਜਾਂ ਵੱਡਾ ਈ.ਐਸ.ਜ਼ੈਡ. ਬਣਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ.ਈ.ਸੀ. ਨੂੰ ਸੰਪਰਕ ਕਰੇਗਾ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀ.ਈ.ਸੀ. ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਕ ਜਾਂ ਵਨਯਜੀਵ ਅਭਿਆਰਣ ਲਈ ਵੱਡੇ ਈ.ਐਸ.ਜ਼ੈਡ. ਦੀ ਲੋੜ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਰਾਜ ਜਾਂ

ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਖੇਤਰ, ਮੋਈਐਫ&ਸੀ.ਸੀ. ਅਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੋਰਡ ਆਫ ਵਾਈਲਡਲਾਈਫ ਦੀ ਸਥਾਈ ਕਮੇਟੀ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਹਿੱਤਧਾਰਕਾਂ ਦੇ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦੀ।

(h) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਭਿਆਰਣਾਂ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਕਾਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਖੇਤਰ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ 10 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਬਫਰ ਜ਼ੋਨ ਨੂੰ ਈ.ਐਸ.ਜ਼ੈਡ. ਵਜੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 4 ਦਸੰਬਰ 2006 ਨੂੰ ਗੋਆ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ (ਉੱਪਰ) ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ 9 ਫਰਵਰੀ 2011 ਦੀਆਂ ਗਾਈਡਲਾਈਨਜ਼ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਉਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ, ਈ.ਐਸ.ਜ਼ੈਡ. ਸੰਬੰਧੀ ਸਾਰੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਨਾ ਆ ਜਾਵੇ।

(i) ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 1412 ਦਾ 2005 ਅਤੇ ਆਈ.ਏ.ਨੰਬਰ.117831 ਦਾ 2019 ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ.1000 ਦੇ 2003 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਉਚਿਤ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਸਵਤੰਤਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੁਣੀਆਂ ਜਾ ਸਕਣ।

(j) ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ, ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ.1992 ਦਾ 2007 ਨੂੰ ਵੀ ਉਚਿਤ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਸਵਤੰਤਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਸਬੰਧੀ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ।

(k) ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀ ਆਈ.ਏ ਨੰਬਰ.3880 ਦਾ 2015 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਅਰਜ਼ੀ ਗੋਆ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ (ਡਬਲਯੂ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ.460 ਦਾ 2004) ਇਹ ਅਰਜ਼ੀ ਗੋਆ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਵਾਲੀ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

(l) ਆਈ.ਏ.ਨੰਬਰ.96949 ਦਾ 2019 ਅਤੇ ਆਈ.ਏ.ਨੰਬਰ.65571 ਦਾ 2021 ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਏ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਮੋਏਫ&ਸੀ.ਸੀ ਅਤੇ ਸੀ.ਈ.ਓ, ਈ.ਐਸ.ਜ਼ੈਡ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਈ.ਐਸ.ਜ਼ੈਡ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਡਰਾਫਟ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ 0-3.89 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੱਕ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਅਤੇ ਮੋਏਫ&ਸੀ.ਸੀ ਉਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਲਵੇ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਫੈਸਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

(m) ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ. 984 ਦਾ 2003, 1026 ਦਾ 2004, 1123 ਦਾ 2004, 1197 ਦਾ 2004 ਅਤੇ 1251 ਦਾ 2004 ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੀਆਂ ਅਰਦਾਸਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੋਧਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ।

(n) ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ.982 ਦਾ 2003, 1027 ਦਾ 2004, 1124 ਦਾ 2004, 1198 ਦਾ 2004, 1210 ਦਾ 2004, 1250 ਦਾ 2004 ਅਤੇ 1512 ਦਾ 2006 ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਅਰਦਾਸਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(o) ਸੀ.ਈ.ਸੀ ਜਮੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਜਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਖਣਨ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲਿਪਤ ਹਰੇਕ ਖਣਨ ਕਾਰਜ ਕਰਤਾ ਤੋਂ ਵਸੂਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੇਗਾ। ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਜੰਗਲੀ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਦੇ ਘਾਟੇ ਲਈ ਮੌਦਰਿਕ ਇਕਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੰਪੈਨਸੇਟਰੀ ਅਫੋਰੇਸਟੇਸ਼ਨ, ਰੀਕਲੇਮੇਸ਼ਨ, ਓਵਰਬਰਡਨ ਡੰਪਿੰਗ ਦੀ ਸਫਾਈ ਸਬੰਧੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਸੈਂਕਚੁਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਪਏ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਹਿਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਉਪਕਰਣਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੇ ਜ਼ਬਤੀਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਹੋਰ ਇੱਕ ਸੈੱਟ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਵੀ ਸੀ.ਈ.ਸੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਚਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੀ ਮੁਰੰਮਤ ਸਬੰਧੀ ਕਾਰਵਾਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ

ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਖਣਨ ਆਪਰੇਟਰ, ਰਾਜ ਅਤੇ ਮੋਏਫ&ਸੀ.ਸੀ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(p) ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੌਜੂਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋਵੇ ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਨਿਪਟਾਏ ਗਏ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਹੁਕਮ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਹੁਕਮ ਉੱਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(q) ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਓਵਰਲੈਪਿੰਗ ਮੁੱਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਅਤੇ ਗੋਆ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ (ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀ) ਨੰਬਰ 460 ਦੇ 2004) ਅਤੇ (ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀ) ਨੰਬਰ 435 ਦੇ 2012)। ਅਸੀਂ ਮਾਣਯੋਗ ਮੁੱਖ ਨਿਆਂਕਾ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਯਾਨੀ ਇਨ ਰੇ:ਟੀ.ਐਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਥਿਰੁਮੁਲਪਾਦ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਡਬਲਯੂ.ਪੀ.(ਸੀ) ਨੰਬਰ 460 ਦੇ 2004 (ਗੋਆ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ) ਅਤੇ ਵੀ ਡਬਲਯੂ.ਪੀ. (ਸੀ) ਨੰਬਰ 435 ਦੇ 2012 (ਗੋਆ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ) ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ ਇੱਕੱਠੇ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਰਜਿਸਟਰੀ ਇਹ ਹੁਕਮ ਮਾਣਯੋਗ ਮੁੱਖ ਨਿਆਂਕਾ ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ।

45. ਇਹ ਹੁਕਮ ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 1000 ਦੇ 2003 ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

46. ਬਕਾਇਆ ਅਰਜ਼ੀ(ਆਂ), ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਨਿਪਟਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate